СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 5.51, 20.25, 14.34;
Віцебск — 5.38, 20.18, 14.41;
Магілёў — 5.41, 20.14, 14.33;
Гомель — 5.40, 20.09, 14.29;
Гродна — 6.05, 20.41, 14.36;
Брэст — 6.12, 20.36, 14.24.

МЕСЯЦ:
Апошняя квадра 25 красавіка.

ІМЯНІНЫ:
Цярэнція, Максіма, Аляксандра, Фёдара; Ежага, Войцеха.

ЗВЯЗДА

23 КРАСАВІКА 1992 г.
чацвер, № 83 (21861)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 50 кап.

РОЗГАЛАС

ХЛЕБ РАЗАМ, А ТЫТУНЁК ПААСОБКУ

КАМЯНЕЦ (Ю. Фёдарава). Прыкладна так можна ахарактарызаваць адносіны апошняга часу паміж калгасамі і прадпрыемствамі, якія перапрацоўваюць сельгаспрадукцыю. Нават заробкі ў перапрацоўчыкаў значна вышэйшыя.

Стаць саўладальнікамі мясцовых перапрацоўчых прадпрыемстваў мяркуюць сяляне Камянецкага раёна. На думку спецыялістаў, такая форма супрацоўніцтва дазволіць больш справядліва размяркоўваць прыбытак. Больш гарманічна будзе развівацца эканоміка і адпаведна справядлівай стане зарплата.

Перайсці да новых узаемаадносін — не проста. І каб хутчэй вырашыць праблему, справу даручылі славутаму арганізатару — двойчы Герою Сацыялістычнай Працы, старшыні калгаса «Савецкая Беларусь» Уладзіміру Бядулю.

ЗАБАСТОЎКУ ЎЗНАЧАЛІЛІ СТАЧКОМЫ

Учора, 22 красавіка аб'яднанне «Беларуськалій» не працавала. Забастоўка працягваецца. Толькі адказнасць за яе ўзяў на сябе незарэгістраваны савет стачачных камітэтаў. Рашэнне аб іх стварэнні было прынята на мітынгу ў пятніцу, 17 красавіка. У панядзелак ля аб'яднання ставілі пікеты, якія не пускалі на прадпрыемства нікога. Становішча людзей як матэрыяльнае, так і псіхалагічнае вельмі складанае. Невядома, колькі яшчэ яны могуць трываць.

У справу ўмяшаўся старшыня Салігорскага гарвыканкома Міхаіл Юрчык. Па яго просьбе ў аўторак на аб'яднанне «Беларуськалій» прыехалі з Мінска прадстаўнікі вышэйшых праваахоўчых органаў і намеснік старшыні Дзяржнагляду камітэта па прамысловасці і міжгаліновых вытворчасцях Анатоль Дромаў. Яны вялі перагаворы са стачкомамі. Учора пікеты ля будынка ўпраўлення аб'яднання былі зняты, але забастоўка працягвалася. А ў 15 гадзін пачаўся мітынг. На ім быў зачытаны загад аб адстаўцы генеральнага дырэктара аб'яднання А. Падлеснага. Але часовае пагадненне так і не падпісана. Таму прычына працягваць забастоўку. Толькі тады, калі часовае пагадненне будзе падпісана ў прапанаваным бастуючымі варыянце, шахцёры выйдуць на работу.

Марыя ДАБЖЫНСКАЯ.

У калгасе «Чырвоная зорка» Слонімскага раёна прадукцыя раслінаводства штогод дае гаспадарцы амаль 60 працэнтаў прыбытку. У мінулым годзе з кожнага гектара земляробы атрымалі па 47,6 цэнтнера збожжа. Гэта самая высокая ўраджайнасць у раёне. Рэнтабельнасць збожжавага кліна склала 131,2 працэнта. Нядрэнныя вытворчыя і эканамічныя паказчыкі ў механізатараў таксама на вырошчванні бульбы і лёну.

У гаспадарцы земляробству надаюць асаблівую ўвагу. За апошні час тут значна абнавіўся і павялічыўся машынна-трактарны парк. Стаўку ў першую чаргу робяць на высокапрадукцыйную і сучасную тэхніку, што дазваляе выконваць палявыя работы ў тэрмін, з найменшымі затратамі.

У поспехах калгаса немалую ролю адыгрываюць вопыт і майстэрства ветэранаў гаспадаркі, сярод якіх і герой нашага здымка ЛЕАНІД КУШКО.

Фота Аркадзя БІРЫЛКІ.

МЕДЗЬ: АФЕРА ЗА АФЕРАЙ

ГРОДНА (Б. Пракопчык). Некалькі дзесяткаў машын, якія перавозілі тоны медзі, затрымалі супрацоўнікі міліцыі ў раёне Ашмян і Астраўца. На першы погляд, усё законна: метал з адных рэгіёнаў Расіі транзітам праз Беларусь накіроўваецца ў іншы — у Калінінградскую вобласць. Аднак у большасці выпадкаў, як сведчаць факты, выкарыстоўваюцца фіктыўныя дакументы: альбо ўказаных у іх адрасатаў і атрымальнікаў грузаў наогул не існуе, альбо гэтыя арганізацыі ніякіх дагавораў на пастаўку медзі не заключалі. Можна сцвярджаць і тое, што Калінінград, як правіла, толькі зручнае прыкрыццё для афер з металам, а на самай справе ён накіроўваецца ў Літву.

Вадзіцель Ю. Дуднічэнка з Санкт-Пецярбурга, напрыклад, перавозіў у адрас калінінградскага аб'яднання «Янтар» медныя катоды. У накладной значыліся 6,2 тоны, а на справе груз важыў на 200 кілаграмаў больш. Ліцэнзія адсутнічала. Як прызнаўся вадзіцель, за дастаўку грузу яму абяцалі заплаціць 50 тысяч рублёў.

Чэлябінскае МП «Тэма» адправіла ў адрас ашмянскага МП «Веста» тону латуні, 4 тоны медзі і 4 тоны нікелю таксама без ліцэнзіі. Аднак самае цікавае, што кіраўнік «Весты» заявіў: ніякага металу ён не заказваў.

А вось Сімбірскае брацтва Івана Кранштадскага з Ульянаўска, якое напярэдадні Вялікадня адгрузіла 10 тон медзі таварыству «Балтыйскі бераг», на здзелкі з сумленнем не пайшло. Тут усё законна: медзь прызначана для вырабу царкоўна-парафіяльных рэчаў.

Шматлікія ж дзялкі не вераць ні ў Бога, ні ў д'ябла. Тым больш што і ўмовы для афер створаны спрыяльныя. Напрыклад, на Смаргонскім камбінаце будматэрыялаў укралі 4 тоны цынку, які валяўся... у кучы металалому.

«МЫ ЯШЧЭ ЗАЖЫВЁМ...»

Сем гадоў назад, у такія ж красавіцкія дні ў Маскве праходзіў чарговы пленум ЦК КПСС. Пленумы ў тыя гады праводзіліся часта, і кожны з іх яшчэ да свайго пачатку загадзя аб'яўляўся гістарычным. Але тое, што адбылося 23 красавіка 1985 года, сапраўды, назаўсёды ўвайшло ў летапіс. Здавалася б, будзённае, унутрыпартыйнае пытанне было вынесена на разгляд: аб скліканні чарговага XXVII з'езда КПСС. І толькі ўжо значна пазней наш лексікон папоўніўся новымі словамі — паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу, галоснасць і, нарэшце, — перабудова. Жыццё шматмільённай краіны было ўзрушана, але якія аракулы ўзялі б тады на сябе смеласць прадказаць, да чаго ўсё гэта прывядзе? Нават сёння ўсё, што здарылася, успрымаецца часам як сон.

Кажуць, што хочаш убачыць, тое і ўбачыш. Нехта сярод галоўных вынікаў перабудовы і галоснасці бачыць вяртанне нашага краю ў лона сусветнай цывілізацыі, з якой мы былі вырваны не па сваёй волі на доўгі час, а нехта прыводзіць параўнанне з тонучым караблём, які імкліва апускаецца да дна, падняцца з якога не будзе ніякай магчымасці.

— Як бы вы паставіліся да перабудовы тады, у 1985-м, каб ведалі, да якіх вынікаў яна прывядзе?

Леанід САЛАДКОЎ, кандыдат гістарычных навук: Трэба быць рэалістам і сёння прымаць тое, што ёсць, нягледзячы ні на што. Сем гадоў назад я заканчваў Беларускі дзяржаўны універсітэт, быў выхаваны на курсах «Гісторыі КПСС», марксісцка-ленінскай філасофіі, атэізму і да т. п., а таму верыў у камуністычную ідэалогію, хоць самой такой з'явы, як камуністычная рэчаіснасць, ніяк не мог сабе ўявіць. Калі вы добра памятаеце той час, то павінны разумець, якім жа выратавальным для многіх аказаўся той свежы струмень, які пранік у грамадства. Але пры самай смелай фантазіі я не мог дапусціць развалу Саюза, грамадзянскай вайны, міжнацыянальных бойняў. Скажы мне тады, што ўсё гэта нас закране, я ні ў якім разе не згадзіўся б на такі лёс...

Аляксандра АСТРЫНСКАЯ, заслужаны работнік культуры Беларусі: Я лічу, што сацыялістычная рэвалюцыя адкрыла сапраўдны шлях да свабоды працоўнаму чалавеку, усім сумленным людзям. Хай сабе не ўсё атрымалася па тэорыі, было шмат памылак, адступленняў, але вяртання назад, да капіталізму, быць не можа: гісторыя рухаецца толькі наперад. Таму лічу, што гарбачоўская перабудова — вялікая памылка і вялікая трагедыя для ўсіх нашых народаў.

Міхаіл БАГАВІК, ветэран Вялікай Айчыннай вайны, пенсіянер: Ці падтрымаў бы я тады перабудову? А што я мог бы зрабіць? «Всевидящее» вока тады было сапраўды зоркім, і хай бы хто паспрабаваў выступіць супраць. Не, у той час праціўнікаў, відаць, не знайшлося б, бо жылося значна лепш, чым цяпер, і, магчыма, многія проста не змаглі б сабе ўявіць глыбіню тых працэсаў, якія адбыліся. Нічога мы не зрабілі б тады, не зменім мы курсу і цяпер...

Васіль ЧАЙКА, інжынер станкабудаўнічага завода: Вядома, калі браць чыста матэрыяльны бок справы, то ніхто, па-мойму, не згадзіўся б на такі эксперымент. А калі духоўны? Сапраўды, прыемна адчуваць сябе чалавекам, нікога не баяцца, чытаць лепшыя здабыткі літаратуры, якія былі пад забаронай. Прыемна ўсведамляць сябе часцінкай нацыі — роўнай сярод роўных. А матэрыяльны дабрабыт прыйдзе!

Падрыхтаваў Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

ЁСЦЬ ЯШЧЭ ПОРАХ...

ВІЦЕБСК. Тут зарэгістравана Асацыяцыя ветэранаў друку горада, у якую аб'ядналіся 50 журналістаў — былых работнікаў газет, радыё і тэлебачання.

Старшынёй абраны Уладзімір Міхайлавіч Зайцаў — былы намеснік рэдактара абласной газеты «Віцебскі рабочы». Ветэраны-журналісты будуць займацца рэдакцыйнай і выдавецка-паліграфічнай дзейнасцю, на камерцыйнай аснове аказваць паслугі кансультацыйнага, рэкламнага і іншага характару, аказваць дапамогу ў сферы перакладу з замежных моў, адукацыі, маркетынгу. Асацыяцыя ўжо атрымала першы заказ — стварыць трохтомны рукапіс гісторыка-дакументальнай хронікі «Памяць».

«САДРУЖНАСЦЬ»—НОВЫ КАЛГАС

КАЛІНКАВІЧЫ (У. Пернікаў). Дзе толькі сёння ні пачуеш размоў аб ліквідацыі калектыўных гаспадарак у вёсцы—і на сесіях Вярхоўнага Савета рэспублікі, і на пасяджэннях розных камісій. А жыццё, між іншым, паказвае іншае. Прынамсі ў Калінкавіцкім раёне, дзе з году ў год умацоўваецца матэрыяльна-тэхнічная база калгасаў і саўгасаў. Больш таго, калектыўных гаспадарак тут стала больш. Гаворка ідзе аб арганізацыі новага калгаса з сімвалічнай назвай «Садружнасць», які ўзначаліў энергічны кіраўнік Мікалай Рубан. Ён утвораны на базе аднаго з аддзяленняў саўгаса «Калінкавіцкі» і спецыялізуецца на гадоўлі качак. Гэтымі днямі калгас прадаў насельніцтву 160 тон дыетычнага мяса (а ў год будзе прадаваць за 1.000 тон) і зараз рэалізуе насельніцтву качанят. У гаспадарцы будуць таксама малочна-таварная ферма і пчальнік.

КОЦЬ І ДРОБЯЗЬ...

ПІНСК. З першага мая ўсе 18 тысяч пінскіх пенсіянераў змогуць бясплатна ездзіць у гарадскіх аўтобусах. Такая льгота на пенсіянераў па ўзросту распаўсюджваецца ўпершыню. Сесія гарадскога Савета, прыняўшы рашэнне, палічыла магчымым знайсці неабходныя сродкі з мясцовага бюджэту. А яны немалыя— да канца года на гэта будзе выдаткавана амаль 1,5 млн. рублёў.

ЦЭНЫ НА РЫНКАХ

(у рублях) на 22 красавіка

Рыга. Ялавічына — 80—150, свініна — 80—160, масла — 100, алей — 80, тварог — 60—70, смятана — 130—140, яйкі — 28—30, бульба — 8—10, капуста — 15, буракі — 6—8, морква — 4—8, цыбуля — 20—25.

Талін. Свініна — 100, масла — 150, алей — 90, яйкі— 40, бульба — 15, капуста — 10, буракі — 8, морква — 12—15, цыбуля — 35.

Масква. Ялавічына — 150—200, свініна — 150—200, алей — 60—80, тварог — 70—100, яйкі — 30—40, бульба — 10, капуста —20, буракі — 20, морква —20, цыбуля — 40—50.

Санкт-Пецярбург. Ялавічына — 100—150, свініна — 100—200, масла — 250, алей — 100, тварог — 80, смятана — 150—200, яйкі — 50, бульба — 15—20, капуста—30, буракі — 30, морква — 30, цыбуля — 25—30.

Мінск. Ялавічына — 80—100, свініна — 90—110, масла — 120, алей — 75, тварог — 60, смятана —90, яйкі — 25, бульба — 5, капуста — 12, буракі — 8, морква — 10, цыбуля —20—25. Адзін рублёвы купон — 8—10 капеек, пачка цыгарэт «Космас» — 15—16, бутэлька гарэлкі «Пшанічная» — 140 рублёў.

НАШ КАМЕНТАРЫЙ. Цікава адзначыць, што прайшоўшае на мінулым тыдні падаражанне не адбілася асабліва на рыначных цэнах. Выключэнне складаюць гарэлка і яйкі. Падаражанне гарэлкі лёгка растлумачыць, павышэнне цэн на яйкі тлумачацца набліжэннем Вялікадня. Відаць, да канца тыдня падымуцца цэны і на мяса. Аднак ёсць прагноз, што гэтыя цэны ў маі стабілізуюцца. Прыкметна знізілася цана на бульбу. Прычына — распродаж сялянскіх запасаў, якія бліжэй да сярэдзіны мая павінны закончыцца. Патрэбна чакаць павышэння рыначных цэн на цыгарэты ў сілу таго, што табачныя фабрыкі зведваюць цяжкасці.

«РІД».

ШТО ПАЧЫМ?

Цэны на некаторыя тавары ў Мінску на 22.04.92 г.

Назва тавару	Дзяржгандаль	Рынак	Камерцыйны магазін
Плашч жаночы вясенні	3.000	5.000—11.000	7.000
Куртка скураная	—	6.000—12.500	8.000—22.000
Світэр	510 (Іран)	1.250 (Турцыя)	1.800 (Турцыя)
Сарочка мужчынская	218— 264	900 (Англія)	850— 1.830 (Англія)
Спадніца	400— 518	1.200 (Турцыя)	1.500 (Турцыя)
Джынсы «Levi's»	—	2.000	2.360
Туфлі мужчынскія	490	700— 1.000	700— 2.500
Туфлі жаночыя	400— 500	500— 1.000	да 2.750
Парасон	429	200	700
Двухкасетнік	8.165	10.000—15.000	10.000—25.000
Тэлефон	950—1.500	900— 1.000	660—15.000 (ЗША)
Касета (аўдыо)	70	150 (Японія)	170 (Японія)
Плэер	1.040	2.500 (Японія)	2.500 (Японія)
Батарэйка	8,64	—	7,00
Красоўкі	—	1.500 (Турцыя)	1.900 (Турцыя)
Шкарпэткі	25— 33	30	35
Гальштук	13— 50	500 (Англія)	500 (Англія)
Кава (за 1 кг)	—	530	580
Гарэлка	83	140	—

БелаПАН.

ПРАКАЛОЛІСЯ...

БРЭСТ (Т. Гусева, «РІД»). Мытнікі А. і К. былі адрэкамендаваны калужскім падарожнікам як надзейныя хлопцы. Турысты заплацілі вартаўнікам граніцы 100 амерыканскіх долараў і 3.000 рублёў за бесперашкодны праезд праз КПП «Варшаўскі мост». Але міліцыя праявіла пільнасць і няўдалыя камівояжоры з іх «добразычліўцамі» затрыманы.

МЫ—МІРНЫЯ ЛЮДЗІ, АЛЕ...

Першым паўнамоцным міністрам абароны Рэспублікі Беларусь выбраны ўчора на сесіі парламента генерал-лейтэнант Павел Казлоўскі, які да гэтага з'яўляўся начальнікам штаба Беларускай ваеннай акругі.

— Я лічу, — заявіў міністр абароны, — што першачарговай задачай новага міністэрства павінна стаць работа над выпрацоўкай беларускай ваеннай дактрыны, якая адпавядала б ідэі стварэння нейтральнай, бяз'ядзернай дзяржавы.

Ядром УС Беларусі павінны стаць, як лічыць П. Казлоўскі, прафесіяналы высокага класа.

А нам застаецца пажадаць поспехаў новаму міністру і яго калегам у такой адказнай і няпростай рабоце.

Ільготамі не адкупіцца

З-за дрэнных умоў працы штогод на вытворчасці здараецца больш за 20 тысяч няшчасных выпадкаў

У рэспубліцы цяпер у сферы матэрыяльнай вытворчасці працуе кожны трэці, а ў некаторых галінах кожны другі работнік заняты на рабочых месцах, дзе ўмовы працы не адпавядаюць дзеючым санітарным і эрганамічным нормам, а таксама патрабаванням стандартаў бяспекі. Шмат сярод такіх работнікаў жанчын і моладзі. Амаль ва ўсіх галінах прамысловасці, і асабліва ў машынабудаванні, дрэваапрацоўчай, лёгкай, хімічнай прамысловасці, прамысловасці будаўнічых матэрыялаў, у будаўніцтве назіраецца значнае перавышэнне гранічна дапушчальных канцэнтрацый пылу, хімічных і іншых шкодных кампанентаў у паветры рабочай зоны. Ва ўмовах з павышаным узроўнем шуму, напрыклад у лёгкай прамысловасці, працуе больш за 70 працэнтаў усіх жанчын.

Адмоўны ўплыў на здароўе працуючых аказвае і шырокае прымяненне ручной малакваліфікаванай працы. У прамысловасці рэспублікі ўдзельная вага занятых ручной працай складае амаль 25 працэнтаў, у будаўніцтве перавышае 47, а ў сельскай гаспадарцы — нават 60 працэнтаў.

Паводле даных былога ВЦСПС, 90 працэнтаў выпускаемай тэхнікі не адпавядае ні санітарна-гігіенічным, ні эрганамічным, ні тэхнічным патрабаванням бяспекі.

Цяпер назіраецца трывожная тэндэнцыя. Пашырэнне самастойнасці прадпрыемстваў (пры любой форме ўласнасці), як правіла, суправаджаецца зніжэннем актыўнасці ў вырашэнні праблем, звязаных з паляпшэннем умоў працы. Пры росце рознічных цэн адміністрацыя вымушана ісці на павышэнне заработнай платы. У выніку не застаецца сродкаў не толькі на паляпшэнне ўмоў працы, рашэнне іншых сацыяльных задач і ўдасканальванне матэрыяльна-тэхнічнай базы, але і на простае ўзнаўленне. На жаль, гэта ўжо становіцца правілам.

Для кампенсацыі ўрону, прычыненага здароўю людзей, дзяржавай устаноўлены розныя льготы. У тым ліку даплаты да тарыфных ставак, прадастаўленне дадатковага адпачынку і скарочанага рабочага дня, бясплатнае лячэбна-прафілактычнае харчаванне і малако, пенсіённае забеспячэнне. Толькі ў прамысловасці, будаўніцтве і на транспарце летась дадатковыя адпачынкі атрымалі звыш 700 тысяч работнікаў, з іх больш за 230 тысяч — жанчыны. Больш як 33,5 тысячы чалавек мелі скарочаны рабочы дзень, каля 39 тысяч атрымалі бясплатнае лячэбна-прафілактычнае харчаванне. Права на дзяржаўную пенсію на льготных умовах і ў ільготных размерах па спісах № 1 і № 2 прадастаўлена амаль 200 тысячам работнікаў. Больш як 420 тысячам працаўнікоў устаноўлены ў гэтых галінах за работу ў неспрыяльных умовах працы павышаныя тарыфныя стаўкі ці даплаты.

Затраты рэспублікі на ўказаныя льготы ў 1990 годзе перавысілі 1,2 млрд. рублёў. Разам з тым, як паказваюць даследаванні, расходы на розныя віды льгот у разліку на аднаго працуючага прыкладна ў 4 разы вышэйшыя за затраты, што накіроўваюцца на паляпшэнне ўмоў працы. Гэта значыць, ідзём па шляху найменшага супраціўлення, адкупляемся ад чалавека, даём яму некаторыя льготы замест штодзённай работы па карэннаму паляпшэнню ўмоў працы. Але велізарныя затраты на льготы не апраўдваюць сябе, бо яны далёка не цалкам выконваюць сваю кампенсацыйную ролю. Адкуль тады прафесіянальныя захворванні, інваліднасць, траўматызм і часовая страта працаздольнасці, узровень якіх у апошні час узрос. Штогод адбываецца звыш 20 тысяч няшчасных выпадкаў, больш за тысячу чалавек становяцца інвалідамі ад траўм і прафесіянальных захворванняў.

Вопыт краін з рыначнай эканомікай паказвае, што асноўнымі элементамі сістэмы кіравання ўмовамі працы на ўзроўні прадпрыемства з'яўляецца строгая залежнасць памераў узносаў на сацыяльнае страхаванне ад фактычнага стану ўмоў працы, а таксама матэрыяльная адказнасць прадпрыемстваў, акрамя выплат па сацстраху, за ўрон, прычынены здароўю работніка ці яго сям'і ў выпадку гібелі на вытворчасці. Тарыфы адлічэнняў на сацстрах у развітых краінах рэгулярна пераглядаюцца і залежаць ад ступені рызыкі работы на прадпрыемстве, выпадкаў траўміравання, прафзахворванняў, страты працаздольнасці і іншых прычын. Чым лепшыя ўмовы працы, тым меншы тарыф адлічэнняў: нармальны страхавы тарыф складае 16—22 працэнты заработнай платы, ільготны — 10—14 працэнтаў.

А што ў нас? Да нядаўняга часу нормы адлічэнняў сацыяльнага страхавання (страхавыя тарыфы) не ўвязваліся з умовамі працы. У аснову дыферэнцыяцыі ставак страхавых тарыфаў быў пакладзены прынцып рэнтабельнасці галіны. Да таго ж, нізкі ўзровень заработнай платы, невялікія пенсіі і дапамогі ў выпадку інваліднасці ці лятальнага зыходу па вытворчых прычынах і іншых выплат за работу ў шкодных умовах не прымушалі прадпрыемствы ды і дзяржаву сур'ёзна займацца паляпшэннем умоў працы.

Да таго ж, эканамічны механізм, у якім адсутнічае арганічная сувязь паміж умовамі працы, сістэмай сацыяльнага страхавання і сістэмай ільгот і кампенсацый, заахвочвае кіраўнікоў прадпрыемстваў «кансерваваць» і нават павялічваць колькасць рабочых месц з неспрыяльнымі ўмовамі. У канчатковым выніку гэта давала падставы для атрымання работнікамі льгот і кампенсацый, ставіла іх у становішча «актыўных спажыўцоў» сродкаў з бюджэту сацыяльнага страхавання.

Акрамя таго, і самі прадпрыемствы былі бяспраўныя. Яны былі пазбаўлены права самім вызначаць ільготы для асоб, якія фактычна працуюць у неспрыяльных умовах. Такім чынам сістэма зацікаўлівала прадпрыемствы ў «кансерваванні» неспрыяльных умоў працы. Плаціла ж за льготы дзяржава, а за лішнюю «капейку» можна было прыцягнуць і замацаваць кадры. Інакш, чым растлумачыць парадокс — пры росце затрат на паляпшэнне ўмоў працы расла і колькасць ільготных работнікаў.

Вось чаму наспелі новыя падыходы, прынцыпова новыя рашэнні, вынікам якіх з'явілася б забеспячэнне рэальнай сацыяльнай аховы рабочага чалавека. Гэту работу неабходна пачаць з рэвізіі дзеючых рабочых месц, якія не адпавядаюць нармальным умовам працы. Неабходна іх атэстацыя. Мэта яе — вызначыць правы работніка на льготнае пенсіённае забеспячэнне, дадатковы адпачынак, скарочаны рабочы дзень, іншыя льготы і кампенсацыі за работу ў неспрыяльных умовах на прадпрыемствах, ва ўстановах, арганізацыях незалежна ад форм уласнасці, уключаючы і кааператывы, а таксама ў некаторых наймальнікаў.

Павінен быць складзены Пералік рабочых месц, за якімі замацоўваюцца адпаведныя льготы.

Трэба перадаць дзяржаўную функцыю кіравання ўмовамі і аховай працы ад прафсаюзаў дзяржаўным органам. Стварыць адзіны дзяржаўны каардынацыйны цэнтр кіравання ўмовамі і аховай працы на ўзроўні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь і абласцей. Неабходна распрацоўка і ажыццяўленне дзяржаўных праграм паляпшэння ўмоў працы, прыняцце спецыяльнага Закона Рэспублікі Беларусь «Аб умовах і ахове працы», правядзенне дзяржаўнай экспертызы праектаў будаўніцтва новых і рэканструкцыі дзеючых прадпрыемстваў па ўмовах і ахове працы і г. д.

Каб не паўтараць свае і чужыя памылкі, трэба хутчэй развітацца не толькі з непрыдатнымі стэрэатыпамі, але і з традыцыйнай ацэнкай умоў працы як фактару павышэння яе прадукцыйнасці. Трэба прызнаць права чалавека працаваць у бяспечных і спрыяльных для здароўя рабочых умовах. Эканоміць на чалавечым здароўі, на жыцці — амаральна, якімі б рыначнымі аргументамі мы ні казыралі.

І. СЕЛЯДЗЕЎСКІ,
намеснік Старшыні Дзяржкампрацы, Галоўны эксперт па ўмовах працы Рэспублікі Беларусь.

ВЫ ПРАСІЛІ РАСКАЗАЦЬ

РАБОЧАЯ ГРУПА СНД І ЕЎРАПАРЛАМЕНТ МОГУЦЬ ЛІЧЫЦЬ СЯБЕ СЯБРАМІ

За шматлікімі ўнутрырэспубліканскімі праблемамі многія, напэўна, забыліся аб тым, што менавіта ў сталіцы Беларусі знаходзіцца Рабочая група саветаў кіраўнікоў дзяржаў і кіраўнікоў урадаў СНД. Інфармацыі аб яе дзейнасці ў рэспубліканскім друку амаль не з'яўляецца. Таму «Звязда» вырашыла прысвяціць Рабочай групе некалькі матэрыялаў. Але пачнём крыху з іншага. Нядаўна ў Страсбургу на пасяджэннях Еўрапарламента пабывала дэлегацыя Рабочай групы СНД на чале з народным дэпутатам Рэспублікі Беларусь Іванам Каратчэнем. Як еўрапейскім краінам удаецца жыць аб'яднаўшыся, нягледзячы на розныя палітычныя кіраўніцтвы, мовы, грошы, культурныя традыцыі і нацыянальныя плыні? Якім чынам можна так паспяхова кіраваць аб'яднанай Еўропай? І ці не гэта ідэальны прыклад для краін былога Саюза, якім пакуль што не вельмі проста жыць у рамках СНД? Пра гэта мы папрасілі расказаць членаў дэлегацыі — пастаяннага прадстаўніка Узбекістана ў Рабочай групе СНД Анвара МАХМУДАВА і пастаяннага прадстаўніка Украіны Юрыя УСАТАГА.

— Нас запрасіў у Страсбург генеральны сакратар Еўрапарламента Энрыка Вінчы. Галоўныя мэты паездкі былі наступныя: азнаямленне са структурай і схемай работы парламенцкага органа Еўрапейскага супольніцтва, распрацоўкай і прыняццем рашэнняў, кантролем за іх выкананнем, формамі сувязей паміж дзяржавамі на палітычным і эканамічным узроўні. Мы збіраліся высветліць, на якіх прынцыпах будуюцца адносіны паміж дзяржавамі Еўрапарламента, каб усё найбольш карыснае ўзяць для структуры СНД. Дэпутаты ў Еўрапарламент (а іх усяго 518 з дванаццаці краін) выбіраюцца прамым галасаваннем у сябе на радзіме па квотах, замацаваных у залежнасці ад колькасці насельніцтва. Ёсць яшчэ і Савет Еўропы, куды ўваходзяць прэм'ер-міністры 26 дзяржаў — членаў Еўрапейскай садружнасці. Існуе таксама Камісія эканамічнай супольнасці, штаб-кватэра якой знаходзіцца ў Бруселі.

— Што сабой уяўляе палітычны спектр Еўрапарламента?

— Сапраўды, цікава, што дзяленне Еўрапарламента ажыццяўляецца не па дзяржаўнай, а па партыйнай прыкмеце. 71 партыя, што аб'яднаны ў 10 фракцый, прадстаўляюць усе колеры палітычнага спектра ад левых (камуністаў, сацыял-дэмакратаў і да т. п.) да самых правых накшталт Ле Пэна. Адпаведна месцы ў зале парламента размешчаны па партыйнай прыналежнасці, таму разам могуць сядзець англічанін, датчанін і француз. Больш за ўсё ў Еўрапарламенце хрысціянскіх дэмакратаў, ёсць нават дзве камуністычныя фракцыі.

— Напэўна, ва ўмовах такой многапартыйнасці культура палітычных дыскусій у Еўрапарламенце пакідае жадаць лепшага. (Гэта пытанне аўтар задаў, маючы на ўвазе дэбаты ў парламенце РБ).

— Зусім не. Любыя пункты гледжання выказваюцца ў карэктнай форме, прадстаўніка любой палітычнай партыі ўважліва слухаюць і не перабіваюць. Дыскусія звычайна ідзе без эмацыянальных выпадаў у бок апанента, з пераканаўчымі аргументамі.

— Якім статусам валодаюць рашэнні парламента?

— Рашэнні падраздзяляюцца на дзве катэгорыі — заканадаўчыя і рэкамендацыйныя. Звычайна яны абавязковыя для выканання ва ўсіх дзяржавах, якія ратыфікуюць іх сваімі парламентамі. Цікава, што нават краіны, якія не з'яўляюцца членамі Еўрапейскага супольніцтва, могуць прымаць для ажыццяўлення рашэнні Еўрапарламента. Кантроль за выкананнем ўскладзены на нацыянальныя парламенты і адпаведныя камісіі Еўрапарламента. Дарэчы, у ім усяго 19 камісій. Самыя цяжкія і спрэчныя пытанні выносяцца ў Еўрапейскі суд, які знаходзіцца ў Люксембургу і рашэнні якога абавязковыя для ўсіх.

— СНД — погляд са Страсбурга. Што гэта — мёртванароджанае дзіця ці магутнае дзяржаўнае ўтварэнне?

— Як ні дзіўна, але ў Еўрапарламенце амаль няма інфармацыі аб СНД. Яны не ведаюць, што такое Рабочая група, і многія нашы сустрэчы, пагадненні, дакументы з'явіліся для іх нечаканым адкрыццём. Таму ўсе сустрэчы кіраўнік нашай дэлегацыі Іван Міхайлавіч Каратчэня пачынаў літаральна з падрабязных тлумачэнняў структуры і задач Рабочай групы, Савета кіраўнікоў дзяржаў і кіраўнікоў урадаў. На ўсіх узроўнях адчувалася зацікаўленасць да СНД і жаданне ёй дапамагчы.

— Зноў гуманітарная дапамога?

— Чаму? Гэта будзе вельмі шырокая падтрымка СНД з боку Еўрапарламента, пачынаючы ад метадалагічных пытанняў і да, так, сапраўды, — матэрыяльнай дапамогі. Яны згадзіліся нават на тое, каб вучыць нашых спецыялістаў прама там, у Еўрапарламенце, прычым у тым жа рэжыме. Гэта вельмі вялікі давер. Прадстаўнікі парламента адчынілі перад намі ўсе дзверы. Калі будзе зацікаўленасць абодвух бакоў, прэзідэнт і генеральны сакратар Еўрапарламента гатовы прымаць удзел у пасяджэннях кіраўнікоў дзяржаў і кіраўнікоў урадаў СНД. І адзін з галоўных момантаў—абмен інфармацыяй паміж Еўрапарламентам і Рабочай групай СНД.

—Здаецца, вядомы філосаф Салаўёў заўважыў, што цывілізаваныя народы аб'ядноўваюцца і толькі варвары раз'ядноўваюцца. Цяпер кіраўнікоў некаторых краін, што ўваходзяць у СНД, не задавальняе сённяшняе дзяржаўнае ўладкаванне. Як да гэтага ставяцца ў Еўрапарламенце?

— Еўрапарламент вельмі зацікаўлены, каб СНД жыла і развівалася, але яны не выключаюць па вялікаму рахунку і распаду Садружнасці, хоць вельмі баяцца гэтага з-за сённяшняй палітычнай нестабільнасці. У любым выпадку Еўрапарламент зацікаўлены, папершае, у тым, каб заставаўся нейкі каардынуючы орган і, па-другое, каб заставаліся сувязі былых краін СССР з краінамі Еўрапейскага супольніцтва. Так, усе мы незалежныя дзяржавы, але пры існуючай інтэграцыі нельга і немагчыма проста ўзяць ды і парваць адзін з адным. Нават калі мы ў будучым увойдзем у састаў Савета Еўропы, нам прыйдзецца ўсё роўна выконваць адзіныя рашэнні. Таму трэба ўжо зараз будаваць адносіны на цывілізаваным узроўні.

— Думаецца, і ў іх ёсць пэўныя цяжкасці?

— Цяжкасці ў іх чыста тэхнічныя. Напрыклад, вельмі няпроста ўсе дакументы перакладаць на дзевяць моў (усе яны афіцыяльныя). Таму ім дaспадобы прыйшоўся наш вопыт, калі ўсе рашэнні рыхтуюцца на адной мове — рускай.

— І ўсё роўна Рабочай групе СНД трэба шмат што пераняць з работы Еўрапарламента...

— Сапраўды. Але гісторыя Еўрапейскага супольніцтва пачалася яшчэ ў 1949 годзе, а Рабочая група існуе толькі з лютага (ды і сам саюз трох славянскіх дзяржаў утварыўся 8 снежня мінулага года). Гэта што датычыць тэрмінаў існавання. У Еўрапарламенце каля 3 тысяч штатных супрацоўнікаў, ды яшчэ ў Камісіі эканамічнай супольнасці працуе іх 12 тысяч. А ў Рабочай групе няма і сотні чалавек, але тым не менш прыняты ўжо 102 пагадненні на ўзроўні кіраўнікоў дзяржаў і кіраўнікоў урадаў. Усе гэтыя дакументы вельмі важныя, і нават у Еўрапарламенце прызналі нашу «прадукцыйнасць працы». Трэба яшчэ ўлічваць тое, што там усё камп'ютэрызавана, а ў нас вельмі не хапае аргтэхнікі.

— Ці праўда, што любы жадаючы можа прыйсці і пацікавіцца работай парламентарыяў у Страсбургу?

— Гэта не так. Там вельмі жорсткая сістэма ўваходу. Кіраўнік службы бяспекі Луіджы Марміна паведаміў нам, што існуе двайная сістэма прапускоў. Акрамя таго, сумкі літаральна ўсіх (у тым ліку і дэпутатаў) праходзяць спецкантроль. На кожнага дэпутата ёсць поўны блок інфармацыі аб усіх сферах яго жыцця. Цікава, што калі ў абмяркоўваемым пытанні дэпутат зацікаўлены асабіста, ён не мае права прымаць удзел у абмеркаванні. Напрыклад, фермер не можа абмяркоўваць пытанне аб фермерстве. Дзеля гэтага і збіраецца «дасье» на кожнага дэпутата.

Галоўны з вынікаў паездкі заключаецца ў тым, што мы знайшлі падтрымку і ўзаемаразуменне ў еўрапейскіх парламентарыяў. А гэта значыць, супрацоўніцтва паміж СНД і Саветам Еўропы будзе працягвацца, тым больш што ў другой палавіне мая ў СНД з візітам прыбудзе генеральны сакратар Еўрапарламента Энрыка Вінчы. Так што будзем спадзявацца на лепшае.

Запісаў
Станіслаў СУЛКОЎСКІ.

ШЭСЦЬ ГАДОЎ АД ЧАРНОБЫЛЯ

Дзе межы бяды?

У ТЫЯ ДНІ ТРЫВОГА, насцярожанасць заўважаліся на твары кожнага. Чуткі пра аварыю на Чарнобыльскай АЭС прывялі людзей, пражываючых на прылягаючых да станцыі тэрыторыях, у стан няпэўнасці і боязі. Афіцыяльнай інфармацыі аб тым, што здарылася ў Чарнобылі, не было. Толькі ў мясцовым друку і па раённаму радыё выступілі з кароткімі паведамленнямі аб тым, якія меры перасцярогі трэба захоўваць, галоўны санітарны ўрач раёна і яго намеснік. Але незвычайнасць абстаноўкі няўзброеным вокам адчувалася па валтузні ваенных, якіх да гэтага ў Хойніках ніхто не бачыў, ды па саставах з магутнай тэхнікай на чыгуначнай станцыі. Яны хутка разгружаліся і накіроўваліся калонамі ў бок Чарнобыля.

Больш трывогі было ў тых, хто аказаўся ў непасрэднай блізкасці ад небяспечнага ачага. Кіраўніцтва гаспадарак прыпяцкай зоны літаральна засыпала раённы штаб пытаннямі: як быць?; што рабіць? Але ніякіх установак, акрамя таго, што трэба захоўваць спакой, адтуль не паступала. У раённым цэнтры ішла падрыхтоўка да першамайскай дэманстрацыі. Вуліцы і плошчы Хойнікаў упрыгожваліся сцягамі і чырвонымі палотнішчамі. Традыцыйны рытуал святадзейства яўна не ўпісваўся ў надзвычайнасць абстаноўкі. І, тым не менш, устаноўка на яго шэсце была цвёрдай і бескампраміснай. Невядома па чыёй камандзе па школах пайшла гуляць кампанія па выяўленню асоб, якія вывезлі з зоны бедства сваіх дзяцей.

Тут, як гаворыцца, знайшліся і рашучасць, і смеласць узяць на сябе адказнасць. Што ж тычыцца сутнасці бедства, мясцовыя ўлады чакалі каманды зверху. І пакуль вярхі вырашалі, інстынкт самазахавання прывёў у дзеянне нізы. Насуперак усялякім забаронам тайнае адсяленне дзяцей пайшло паўсюдна. Відаць, яно стымулявала і так званае арганізаванае. Калі на цэнтральнай плошчы Хойнікаў ішла першамайская дэманстрацыя, групы ўпаўнаважаных былі адпраўлены ў 30-кіламетровую зону для эвакуацыі дзяцей. Праз некалькі дзён пачалі вывозіць іх з гарадскіх школ і дашкольных устаноў. Да гэтага часу некаторыя камуністы з ліку кіраўнікоў ужо мелі непрыемныя размовы ў райкоме на прадмет таго, што дачасна зрабілі гэта. Што ж, такі патрабавальны і строгі быў той парадак і час. Жыць сваім розумам было амаль што забаронена. Нават там і тады, дзе і калі гэта тычылася асабістага. Дыктат улады заставаўся нязломным нават у надзвычайнай абстаноўцы, якая склалася ў раёне ў выніку аварыі на ЧАЭС.

Бяда зрабіла так, што дзеці на працяглы час засталіся без бацькоўскага клопату, бацькі—у клопатах аб іх. Кожныя выхадныя на працягу лета сотні машын імчалі з Хойнікаў у далёкія вёрсты сустрэч. Працяглы аздараўляльны перыяд стамляў усіх.

Але тут, як гаворыцца, яшчэ паўбяды. Горш давялося людзям, адселеным у пачатку мая з 30-кіламетровай зоны. Іх размясцілі ў школах, клубах, прыватных кватэрах у вёсках, аддаленых ад зоны. Без увагі яны не заставаліся, наведвалі іх і артысты, і медыкі, і прадстаўнікі ўлады не абыходзілі. Але пакуты па сваёй малой айчыне, усім тым, што пакінулі з нажытага ў зоне, не давалі спачыну. Суцяшала неяк надзея, што праз які час зноў вярнуцца ў свае вёскі. Такой была ўмова адсялення, хаця невядома, на чым яна грунтавалася. Хутчэй за ўсё на няведанні сапраўдных маштабаў аварыі. Сёння дапушчальная і думка, што гэта проста замоўчвалася, каб неяк стрымаць пагрозу ўсеагульнага гневу. Няхай яно застаецца на сумленні тых, хто задумаў такім чынам ратаваць і ратавацца. Іх крывадушнасць моцна параніла тысячы сумленных душ, пагнаўшы людзей нязведанымі шляхамі выратавання. Праходзяць гады, але боль тых пакутных дзён толькі абвастраецца. Ад чаго? А вы спытайце ў саміх перасяленцаў. Калі стала вядома, што вяртанне на ранейшае месца жыхарства немагчыма, было праведзена сярод перасяленцаў апытанне. Яно засведчыла жаданне пераехаць цэлай гаспадаркай, вёскай. На жаль, так не атрымалася, таму распаліся калектывы, лёс параскідваў аднавяскоўцаў па ўсіх кутках Беларусі.

Па рознаму прынялі іх на новых месцах. Дзе аднесліся з увагай і клопатам, там больш-менш яны знайшлі супакаенне, прыжыліся. У радзе ж выпадкаў так не атрымалася. Гэтых людзей нярэдка дакараюць у тым, што яны атрымалі многа грошай, нажыліся на бядзе. Запытальна: у чым жа яны вінаватыя?

Каб зразумець чалавека, трэба пастарацца сябе паставіць на яго месца. Жылі да бяды людзі на сваіх месцах, нічога ні ад каго не патрабавалі. І рабіць ім такія дакоры — гэта значыць яшчэ раз параніць душу, якая не адышла ад чарнобыльскага болю. Эвакуіраванымі яны сталі не па сваёй волі. Колькі давялося людзям перажыць, пакуль яны знайшлі пастаяннае месца жыхарства! Не зайздрасці, а звычайнага чалавечага спачування заслугоўваюць перасяленцы.

Асабіста я баюся гэтага слова. Магчыма таму, што давялося збіраць жыхароў вёскі Чамкоў у тыя майскія дні 1986-га ў пакутнае вандраванне. Паглядзелі б вы, як балюча і цяжка гэта перажываць. І калі я сустракаюся цяпер з гэтымі людзьмі, адчуваю сябе нібы вінаватым перад імі.

Чарнобыль апрабаваў на вартасць і чалавека, і наша грамадства, і дзеяздольнасць практычна ўсіх яго структур. На першым часе яны памкнуліся ў меру сваіх магчымасцей раздзяліць лёс патрапіўшых у бяду людзей. Не было дня, каб хтосьці з высокага кіраўніцтва не прыбываў у пацярпеўшы раён, не прапаноўваў сваёй дапамогі. З часам такія дабрачынныя адносіны пацясніліся бесклапотнасцю. Ліквідацыя вынікаў аварыі амаль цалкам легла на плечы мясцовых улад. А што яны могуць зрабіць, калі ні фінансавых, ні матэрыяльных сродкаў пад такія аб'ёмы работы няма.

Наогул сітуацыя ў радзе месц пайшла непрадбачаным шляхам. У тых жа Хойніках неўзабаве стала згортвацца дзейнасць будаўнічых арганізацый. Цяпер практычна няма каму праводзіць рамонт наяўнага жыллёвага фонду, школ, дашкольных устаноў, аб'ектаў камунальнай гаспадаркі.

Надзвычай абвастрылася праблема будаўніцтва жылля для пражываючых у межах так званай зоны абавязковага адсялення. У радзе вёсак засталіся лічаныя сем'і, якіх проста няма куды адсяліць.

У цяперашняй неразбярысе не знаходзяць вырашэння многія іншыя пытанні ліквідацыі паследкаў аварыі. Сумненню сталі падвяргацца некаторыя гарантыі па сацыяльнай абароненасці грамадзян, пацярпеўшых ад чарнобыльскай бяды. Прадугледжаныя заканадаўствам і ўрадавымі пастановамі меры ў гэтым напрамку з-за адсутнасці матэрыяльных сродкаў могуць аказацца проста дэкларавaнымі. Збалелым душам пацярпеўшых будзе нанесены яшчэ адзін удар. Нельга дапусціць такога, незалежна ў якім грамадстве мы станем жыць. Чарнобыльскі боль асабліва балючы, хаця раны яго нябачныя. Ён павінен быць адчуты ўсімі, не прытупляцца на любым узроўні, куды б не стукаліся са сваімі патрэбамі пацярпеўшыя ад аварыі людзі.

На пачатку такое разуменне было, з часам яго становіцца ўсё менш і менш. Нядаўна мне давялося гаварыць з кіруючымі работнікамі Хойніцкага райвыканкома наконт аздараўлення дзяцей гэтым летам. Яны мне сказалі: з падлеткамі да 10 гадоў пытанне больш-менш вырашаецца. Дзеці старэйшага ўзросту звычайна праводзілі лета ў лагерах працы і адпачынку ў Малдове, рэспубліках Прыбалтыкі, Краснадарскім краі. Сёння туды дарогі няма. Дзяржаўны суверэнітэт адразу паказаў сваю няміласць да рэгіянальных праблем. Нават здароўе дзяцей яму ні па чым, бо цяпер яны не нашы, замежныя.

Прыкра, што новыя межы так хутка давялі да мяжы самае святое — нашу чалавечнасць. Горш будзе, калі, як у той пакінутай 30-кіламетровай зоне ЧАЭС, тут забуяе горкі палын. Дзіцячая душа можа не вытрымаць яго крутой прыправы. Яна будзе гарэць, як цяпер гарыць зона, разносячы атрутны чад радыяцыі. Пажарныя каманды ўжо не спраўляюцца з гэтымі небяспечнымі ачагамі. У аўторак, сёмым днём красавіка, у вёсцы Кажушкі згарэла адразу 15 хат. Пажары гуляюць па неабсяжных прасторах паросшага быльнягом урочышча «Майдан». Калючым дротам, адмежаваўшым зону, не абараніць ад іх ні лясоў, ні палеткаў, на якіх цяпер ідзе сяўба. Трэба разбірацца з самой зонай. Пакуль жа яна пакінута на водкуп лёсу. Тут уладараць бадзяжнікі і злодзеі. Выкрадзена і вывезена з дамоў усё, засталіся на сценах толькі рамкі з фатакарткамі...

...Сёлета гадавіна чарнобыльскай бяды супала са святочным Вялікаднем. Перасяленцы на свята звычайна прыязджаюць на могілкі ў свае некалі родныя вёскі — на дзень памяці. Яго, гэты дзень, сімвалічна назваць і днём сустрэч іх, пакуль жывых паганнікаў лёсу.

Балючыя і цяжкія гэтыя сустрэчы без віны вінаватых, са збалелымі душамі людзей. Самі яны там, на новым месцы, а душы, добрыя, папаляшуцку шчырыя, тут — дзе іх праца і пот, сцяжынкі дзяцінства і магілы продкаў. Нічым не адмежаваць гэтую парoдненасць — ні калючым дротам, ні адлегласцю, ні часам. Святасць малой Бацькаўшчыны вечная, яе не разбурыць ніякімі выбухамі.

З'едуцца перасяленцы і 26-м красавіцкім днём. Сустрэнуцца, пагавораць, пройдуцца, як бывала, роднай вуліцай, заглянуць у родную хату. Вар'яцтва рабаўнікоў прыбавіць ім болю. Што ж, калі сярод нас ёсць такія, хто прагне пагрэць рукі на чужой бядзе... Шкада, што нельга распазнаць іх.

Шэсць гадоў з дня бяды — трывожных, сумных і цяжкіх для тысяч нашых людзей. Цяжкіх тым, што многа, на жаль, у ёй невядомага і ўмоўнага. Дзе сапраўдныя межы бяды? І праз гады няма адказу на гэта пытанне. Затое ўсё больш усталёўваецца разуменне, што з часам вастрыня неабходнасці змагацца з яе паследкамі спадае. Як і ўвага да людзей, пацярпеўшых ад чарнобыльскай аварыі.

Час спахапіцца, адумацца, інакш мы можам патануць, не даплыўшы да берага. Гэтага патрабуюць нормы звычайнай чалавечнасці.

Арсен САКУН.

Каля 80 швейных вырабаў за змену выпускае невялікі калектыў швейнага цэха сельскагаспадарчага прадпрыемства «Астрамечава» Брэсцкага раёна. Гэтыя жанчыны (на здымку) робяць прыгожыя курткі і спартыўнае адзенне.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

Акцыя «Даць Надзею» працягваецца

Па звестках, атрыманых з пасольства ЗША ў Мінску, амерыканскі ўрад паведамляе аб пачатку другой фазы паветранай гуманітарнай дапамогі ў Рэспубліку Беларусь. 24 красавіка ваеннае паветранае судна С-140 Злучаных Штатаў Амерыкі прыбудзе ў міжнародны аэрапорт «Мінск-2» з грузам фармацэўтычных і медыцынскіх прыналежнасцей.

Атрымальнікам адпраўлення з боку ўрада Беларусі з'яўляецца Людміла Сыраегіна, загадчык аддзела гуманітарнай дапамогі Савета Міністраў Беларусі.

Кошт медыкаментаў і фармацэўтычнага абсталявання другой фазы акцыі «Даць Надзею» ацэньваецца ў 8,5 мільёна долараў ЗША.

Сёлета ў лютым за 17 дзён у рамках гэтай акцыі за 65 палётаў ў краіны Садружнасці было перапраўлена 2.200 тон прадуктаў і медыцынскага абсталявання.

Рычард Л. Эрмітадж, амерыканскі каардынатар гуманітарнай дапамагі Садружнасці Незалежных Дзяржаў, сказаў тады: «Гэтыя дзеянні былі пачаткам доўгатэрміновай праграмы дапамогі наваствораным незалежным дзяржавам на іх шляху да дэмакратыі і вольнай рынaчнай сістэмы».

ВАША ПІСЬМО АТРЫМАЛІ

Што і казаць, дарагія цяпер пуцёўкі ў дом адпачынку, а тым больш — у санаторый. Здаецца, набыць іх зараз можна. Але вось перад жыхаркай г. Пінска С. Петрушэнка, якая працуе тэхнічкай у мясцовым праектным інстытуце «Саюзгіпром», узнікла праблема трапіць у адну з такіх аздараўленчых устаноў... Пра сваю праблему жанчына і напісала ў «Звязду».

Як паведаміў **загадчык аддзела па дзяржаўнаму сацыяльнаму страхаванню савета прафсаюзных арганізацый Брэсцкай вобласці І. УСАЦЕНКА,** пытанне вырашана станоўча. У сувязі з просьбай С. Петрушэнка абком прафсаюза работнікаў аграпрамысловага комплексу выслаў пуцёўку для дарослага і дзіцяці ў санаторый «Беларусь», што знаходзіцца ў Ждановічах, з 26 чэрвеня на адрас Пінскага райкома прафсаюза работнікаў АПК.

●

«Дарагая рэдакцыя, паўплывайце, калі ласка, на кіраўнікоў аўтапарка № 2. Немаведама чаму яны скарацілі аўтобусны маршрут у нашу вёску», — скардзіўся ад імя жыхароў в. Дуброва Слуцкага раёна Фёдар Якаўлевіч Паўлюкевіч.

Вось што па гэтаму пытанню растлумачыў **начальнік аб'яднання «Мінскаблаўтатранс» А. КАЛЯГА:**

— Пісьмо, адрасаванае рэдакцыі газеты «Звязда», разгледжана разам з кіраўніцтвам Слуцкага АП № 2 і калгаса імя Энгельса Слуцкага раёна. Сапраўды, аўтобусны маршрут да в. Дуброва быў адкрыты ў 1990 г. па хадайніцтву праўлення калгаса імя Энгельса, які заключыў дагавор на кампенсацыю страт аўтапарку № 2. Аднак з 1.1.92 г. у сувязі з падаражаннем перавозак з-за павышэння цэн на матэрыяльна-тэхнічныя рэсурсы і адмовай старшыні калгаса Н. Шуляхоўскага заключыць аналагічны дагавор на сёлетні год, а таксама са скарачэннем выдзялення паліва кіраўніцтва АП № 2 прыняло рашэнне выконваць аўтобусныя рэйсы толькі да в. Серадзякі.

Аднак з 23 лютага аўтобусны рух па маршруту Слуцк — Дуброва адноўлены да прыпынку «Чыгуначны пераезд», які размешчаны ад в. Дуброва на адлегласці 1,9 км.

Паведамляецца таксама, што нават скарочаны гэты маршрут за студзень прынёс страт на суму 14.950 рублёў. І гэта ўжо інфармацыя, як кажуць, для роздуму.

●

Як гаворыцца, без вады — і ні туды, і ні сюды. Не можа без яе абысціся таксама інвалід Вялікай Айчыннай вайны Н. Коган з пасёлка Смальяны Аршанскага раёна. Нялёгка даецца яму кожнае вядзерца той вадзіцы. Вось састарэлы, хворы чалавек і прасіў наблізіць яе да яго дома.

Ці магчыма гэта?

— Аршанскі райвыканком, — паведамляе рэдакцыі **намеснік яго старшыні Н. КАВАЛЕНКА,** — разгледзеў пісьмо і высветліў, што дом ветэрана знаходзіцца на адлегласці 70 метраў ад калонкі і за 100 метраў ад водаразборнага калодзежа. Нягледзячы на гэта, Смальянскі сельскі Савет выдзеліў Н. Когану водаразборную калонку, якая будзе ўстаноўлена ў ліпені сёлетняга года.

●

Ні для каго не сакрэт, што сёння гандлююць усюды і чым толькі могуць. Жыхара з г. Рэчыца У. Гаўрыленку моцна абурыла тое, што ў Гомелі правінцыяльныя «карабейнікі» прадавалі сапсаваную каўбасу. У пісьме ў «Звязду» ён прасіў высветліць, хто яны, гэтыя гандляры, і якія меры да іх прыняты за такое самавольства.

У адказе **намесніка старшыні Гомельскага аблвыканкома А. ЯРЧАКА,** пацвярджаецца, што факты, выкладзеныя ў допісе нашага чытача, мелі месца. Сумесна з аблспажыўсаюзам і Дзяржгандальінспекцыяй ўстаноўлена: работнікі Буда-Кашалёўскага райспажыўсаюза з мэтай «сплавіць» каўбасныя вырабы не першай свежасці прадавалі іх без купонаў у абласным цэнтры.

На момант праверкі было рэалізавана 90 кілаграмаў на суму 8.253 рублі. Астатак (59 кг) па патрабаванню Дзяржгандальінспекцыі быў зняты з продажу і накіраваны на Жлобінскі мясакамбінат для прамперапрацоўкі ў адпаведнасці з патрабаваннямі дзеючай нарматыўна-тэхнічнай дакументацыі.

За дапушчаныя парушэнні правіл гандлю Дзяржгандальінспекцыя прыцягнула да адміністрацыйнай адказнасці намесніка дырэктара рознічнага гандлёвага аб'яднання Т. Нябеснікаву, загадчыц магазіна «Мяса-малако» Л. Уласаву і «Універсама» Т. Часнову — кожная з іх аштрафавана на 100 рублёў. Акрамя таго, загадам па аб'яднанню ім аб'яўлены вымовы. Штраф па 50 рублёў накладзены таксама на прадаўцоў гэтых магазінаў Т. Каржанкову, Е. Недагрэенка, Ю. Мяшкову.

Аддзел пісьмаў «Звязды».
(Тэлефон 32-04-52).

РЫНАК ЯК ЁН ЁСЦЬ

Ці чакае нас светлая будучыня?

Як жывём, як будзем жыць

Наўрад ці трэба яшчэ раз паўтараць тое, што сённяшняя сітуацыя ў эканоміцы рэспублікі далёка не бязвоблачная?

Новым жыццём мы пачалі жыць з канца 1990 года, калі з благаславення беларускага парламента наша эканоміка стала пераходзіць у новую рынaчную якасць. Аднак рашучы паварот да рынку адбыўся ва ўмовах абвостранай палітычнай і эканамічнай сітуацыі ў рэспубліцы, слабай яе забяспечанасці ўласнымі сыравіннымі і іншымі рэсурсамі, ва ўмовах структурнага перакосу народнай гаспадаркі і звышманапалізму. Уся гэтая спадчына, безумоўна, адбіваецца на рэалізацыі задуманай рынaчнай рэформы, але не апраўдвае тых рэальных хібаў, якія ўжо зроблены. Абвясціўшы рух да рынку, трэба рэальна да яго ісці. Залогам абавязковага поспеху на гэтым шляху была пачатковая стабілізацыя эканамічных адносін, і ў першую чаргу грашова-фінансавай сістэмы.

Аднак з-за моцнай інтэграцыі эканомікі рэспублікі ў адзіную грашова-крэдытную сістэму былога Саюза былі правалены або зведзены на нішто нясмелыя крокі ўрада Беларусі ў гэтым напрамку. У выніку ў мінулым годзе ніякай стабілізацыі не адбылося, а наадварот, рэзка вырас дэфіцыт дзяржбюджэту, парушыліся міжгаспадарчыя сувязі, павялічылася сацыяльная напружанасць і палітызацыя грамадства. Адным словам, з самага пачатку даў збой паэтапны механізм фарміравання рынaчных адносін, які прадугледжваўся.

Ключавы момант пабудовы рынку — прыватызацыя. Толькі яна ў сукупнасці з антыманапольным рэгуляваннем здольна ўключыць рухавік рынaчнага механізму — канкурэнцыю. Што мы маем у гэтай сферы? Пытанне тым больш цікавае, калі ўлічваць, што лібералізацыя цэн ужо наступіла. Аналіз сведчыць, што ажыццяўленне практычных дзеянняў насіла стыхійны характар. Хоць праграма пераходу да рынку прадугледжвала да гэтага моманту правядзенне пачатковага этапу прыватызацыі, гэты працэс (як арганізацыйны) па сутнасці яшчэ не разгортваўся. На долю прадпрыемстваў недзяржаўнага сектара эканомікі Беларусі ў 1991 годзе прыпадала ўсяго каля 11 працэнтаў аб'ёму прамысловай вытворчасці. Недзяржаўныя прадпрыемствы ў асноўным прадстаўлены кааператывамі (50 працэнтаў ад іх агульнай колькасці) і арэнднымі прадпрыемствамі (30 працэнтаў). Рэальнае акцыяніраванне толькі пачынаецца і ідзе вельмі марудна. У цэлым можна канстатаваць, што працэс пераўтварэння ўласнасці ў рэспубліцы не забяспечаны прававой базай.

У выніку працэс прыватызацыі замкнуўся ў рамках так званага адміністрацыйнага права. Спавядаецца вырашальны парадак змянення форм уласнасці ад імя міністэрстваў і ведамстваў, якім дэлегаваны правы кіравання маёмасцю падведамных прадпрыемстваў. У выніку многія прадпрыемствы, якія выказалі жаданне прыватызавацца, не могуць гэта ажыццявіць. Бо вышэйшыя органы кіравання зусім не зацікаўлены ў абмежаванні сферы свайго ўплыву. У лепшым жа выпадку ведамствы навязваюць вытворчым калектывам найбольш выгадныя для сябе ўмовы. Напрыклад, замест акцыяніравання дазваляецца толькі арэнда з наступным выкупам і г. д. Да гэтага часу з працэсу прыватызацыі выключана пераважная частка насельніцтва рэспублікі.

Да ліку важнейшых праблем фарміравання рынaчнай эканомікі адносяцца пытанні арганізацыі і развіцця свабоднага прадпрымальніцтва. Узровень прадпрымальніцкай актыўнасці, наяўнасць ініцыятыўных і здольных творча арганізаваць і весці справу людзей (прадпрымальнікаў) у многім прадвызначае, як сведчыць сусветны вопыт, эканамічны прагрэс любога грамадства.

Аналіз ходу развіцця працэсу прадпрымальніцтва ў рэспубліцы за апошнія тры гады гаворыць аб тым, што новыя формы бізнесу сустракаюць на сваім шляху комплекс перашкод арганізацыйнага, фінансавага, сацыяльнага, юрыдычнага, кадравага, псіхалагічнага і іншага парадку. Грамадская псіхалогія доўгі час фарміравалася пад дамінантай уяўлення аб прадпрымальніцтве як аб чужой і негатыўнай з'яве. Усё гэта знайшло сваё замацаванне ў дзеючай практыцы гаспадарання.

Дастаткова супярэчлівая, няпоўная і ў цэлым неадэкватная рынaчным патрабаванням развіцця прадпрымальніцтва існуючая заканадаўчая база.

Адсутнічаюць дзяржаўныя гарантыі прадпрымальніцтва, у выніку чаго займацца гэтай справай дастаткова рызыкоўна.

Такім чынам, калі мы і далей будзем развіваць рынaчныя адносіны такімі метадамі, патрабуецца ніяк не менш 20 гадоў. А сітуацыя ў эканоміцы складваецца дастаткова напружаная. З-за зрыву паставак з сыравінных рэгіёнаў на мяжы спынення многія прадпрыемствы. Палітычная нестабільнасць у суседніх дзяржавах Садружнасці ўскладняе гэту сітуацыю і ў нашай рэспубліцы, у выніку чаго рынaчная рэформа наогул можа аказацца пад пытаннем. Вядомыя наша памяркоўнасць і талерантнасць, накіраваныя на першачарговы ўлік інтарэсаў партнёраў па рознага роду палітычных і эканамічных адносінах, прыводзяць да ўшчамлення ўласных інтарэсаў. Калі такая палітыка будзе працягвацца ў ранейшых маштабах, то незалежная беларуская дзяржава наўрад ці адбудзецца.

Аднак чаго чакаць ад бліжэйшай будучыні? Ці будуць расці далей цэны? Уяўляецца, што ва ўмовах разумнага стрымлівання заработнай платы яны могуць некалькі павялічыцца па асобных таварных групах, а ў выпадку ўвядзення ўласных нацыянальных грошай — наогул стабілізавацца.

Свой уплыў на развіццё бліжэйшай сітуацыі ў рэспубліцы акажа і мяркуемы рэферэндум аб даверы да існуючых улад. Адназначна можна сцвярджаць толькі тое, што калі ў адпаведнасці з яго вынікамі дзеючы ўрад пойдзе ў адстаўку, то новы ўсё роўна будзе асуджаны «даядаць» той «яблык» рынaчнай эканомікі, ад якога маленькі кавалачак ужо адкусілі.

І апошняе: у Беларусі ёсць усе ўнутраныя фактары для стабілізацыі эканомікі і пабудовы цывілізаванага рынку. Гэты баланс можа быць парушаны толькі ў выніку знешніх неспрыяльных уздзеянняў. Змяншэнне ж або выключэнне гэтых дэстабілізуючых уздзеянняў магчыма толькі на шляху радыкалізацыі самастойнай палітыкі ў правядзенні эканамічнай рэформы.

К. ЛАГОЎСКІ,
загадчык аддзела праблем рынaчнай эканомікі НДЭІ Дзяржэканомплана РБ, кандыдат эканамічных навук.

РОЗГАЛАС

Аб падрыхтоўцы спецыялістаў у вышэйшых навучальных установах Рэспублікі Беларусь

На пачатак 1991/92 навучальнага года ў 33 вышэйшых навучальных установах рэспублікі вучацца 185 тысяч студэнтаў. Павышаецца статус ВНУ. Створаны Беларуская дзяржаўная політэхнічная акадэмія на базе політэхнічнага інстытута, Беларуская акадэмія мастацтваў на базе тэатральна-мастацкага інстытута, Беларускі інстытут народнай гаспадаркі пераўтвораны ў Беларускі дзяржаўны эканамічны універсітэт, Беларускі інстытут механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі — у Беларускі дзяржаўны аграрна-тэхнічны універсітэт.

Утвораны Гомельскі дзяржаўны медыцынскі інстытут.

Колькасць вышэйшых навучальных устаноў і студэнтаў, якія вучацца ў іх, па абласцях:

	Колькасць ВНУ	Колькасць студэнтаў, тыс.: Усяго	[illegible]	[illegible]
Рэспубліка Беларусь	33	184,6	23,9	13
Вобласці:				
Брэсцкая	2	10,4	0,4	4
Віцебская	5	19,1	3,0	21
Гомельская	6	23,8	5,9	25
Гродзенская	3	12,6	0,6	5
г. Мінск	13	96,0	12,3	11
Магілёўская	4	22,7	2,9	13

У 1991 годзе ВНУ падрыхтавалі 30,2 тысячы спецыялістаў, што больш, чым у 1990 годзе, на 1,6 тысячы, або на 6 працэнтаў.

Ва ўмовах пераходу рэспублікі да рыначных адносін ВНУ пашыралі падрыхтоўку спецыялістаў па спецыяльнасцях: міжнародныя эканамічныя адносіны, аўтаматызаваныя сістэмы апрацоўкі інфармацыі, правазнаўства, эканоміка і кіраванне ў галінах аграпрамысловага комплексу, эканоміка і кіраванне на транспарце.

У бягучым навучальным годзе пачата падрыхтоўка спецыялістаў па новых спецыяльнасцях: эканамічная кібернетыка, эканоміка і кіраванне сацыяльнымі даследаваннямі і практыкаваннем, радыёсувязь, радыёвяшчанне і тэлебачанне, сацыяльная педагогіка, сістэмны аналіз.

З новага навучальнага года будзе ажыццяўляцца падрыхтоўка студэнтаў па спецыяльнасці «Камерцыйная дзейнасць на рынку тавараў і паслуг».

Аднак у цэлым прыём у ВНУ ў 1991 годзе скараціўся на 1,3 тысячы чалавек, або на 3 працэнты. Скарачэнне прыёму на асобныя інжынерныя спецыяльнасці: электрасувязь, канструяванне і тэхналогія электронных вылічальных сродкаў, мікраэлектроніка і паўправадніковыя прыборы, прыборабудаванне.

Дзяржкамстат Рэспублікі Беларусь.

Малюнак М. СЯЎЛЮКА.

БАЛТЫЙСКАЯ ТЭАТРАЛЬНАЯ ВЯСНА

ГРОДНА. Традыцыйны фестываль пад такой назвай у гэтым годзе ўпершыню праходзіць у горадзе над Нёманам. Акрамя мясцовага абласнога драмтэатра, які прадставіў на суд гледачоў купалаўскую «Паўлінку» і «Лаліту» Набокава, у фестывалі ўдзельнічаюць дзяржаўныя драматычныя тэатры з Літвы і Санкт-Пецярбурга, горкаўскі тэатр з Мінска, маладзёжны тэатр Латвіі, тэатральныя калектывы з Польшчы, Германіі, Літвы, Фінляндыі і Эстоніі.

Добра, што акрамя дэфіцытаў і цэн нас яшчэ працягвае цікавіць і мастацтва. Фестываль працягнецца сем дзён.

НЛА НАД ПІНСКАМ

Відаць, усур'ёз аблюбавалі Піншчыну іншапланецяне

Усе яшчэ добра памятаюць з'яўленне НЛА каля вёскі Ізін, якое тады назіралі многія сяльчане. І вось чарговы візіт. На гэты раз таямнічы аб'ект завіс над гарадскім кінатэатрам. Дзесяткі людзей, якія знаходзіліся на аўтобусным прыпынку, дакладна бачылі яго контуры. НЛА меў форму парашута. У яго верхняй частцы, як сведчаць відавочцы, свяціліся агні. Праменні «парашута» рэзка мянялі свой напрамак. Колер аб'екта быў шэра-серабрысты. Пасля некалькіх манеўраў незнаёмы лятаючы аб'ект перамясціўся да гарадской ускраіны і нечакана знік.

ДЗІЦЯЧАЯ КАНФРАНТАЦЫЯ?

ГРОДНА. Каб не абвастраць праблему з дзяленнем дзяцей у дзіцячых садках на «сваіх» і «чужых», а інакш кажучы—на бедных і багатых, — гарадскія ўлады плануюць узяць на свой баланс і дзіцячыя ўстановы, якія сёння належаць прадпрыемствам. Гэта будзе праведзена альбо ў выглядзе выкупу, альбо ў нейкай іншай узаемна ўзгодненай форме. Думаецца, рашэнне гэта адзіна правільнае—не дапускаць жа яшчэ і дзіцячай канфрантацыі.

ПАЧАЛІ З «БРУДНАЙ» СПРАВЫ

КАМЯНЕЦ (Ю. Федарава). Чысцей стала ў пасёлку Высокае. Клопат аб чысціні ўзяў на сябе кааператыў «Экалогія». Перш за ўсё майстры навялі парадак на спрадвечна запушчаным аб'екце — каналізацыйна-ачышчальнай станцыі. Станцыя, якая працавала традыцыйна дрэнна, як толькі з'явіўся гаспадар, раптам запрацавала надзейна.

ЗНІКЛА РЫБА

БРЭСТ (Ю. Федарава). З ракі Мухавец, што ў межах горада ўпадае ў Заходні Буг, зніклі каштоўныя віды рыб. Да такой высновы прыйшлі юныя гідрабіёлагі з абласнога Палаца піянераў. Яны прынцыпова, бо не падпарадкаваны ніякаму ведамству. Доўгі час яны вядуць назіранне за чысцінёй ракі. Зроблены сотні проб і аналізаў. Вывады сумныя— рака гіне. Патрэбны жорсткі кантроль за тэхналагічнымі цыкламі прадпрыемстваў.

НІ ЛЮДЗЕЙ, НІ ТАРАКАНАЎ

ТАЛАЧЫН (Т. Махтадуй). Раней у цэнтральным рэстаране горада побач з мноствам наведвальнікаў кішма кішэла тараканаў. Ад апошніх не было паратунку. Цяпер жа тут нібы ўсё вымецена. З-за высокіх цэн зусім нямногія могуць дазволіць сабе візіт у рэстаран. Разам з кліентамі, як ні дзіўна, зніклі і тараканы. Відаць, пачалі сумаваць у бязлюднай зале.

Але для работнікаў раённага цэнтра гігіены і эпідэміялогіі не памяншаецца клопату.

У вясковых і нават гарадскіх школах па-ранейшаму працвітае педыкулёз. Адна з прычын — дрэнная работа гарадской лазні. Там бруд, антысанітарыя, не працуе парыльня, нерэгулярна падаецца гарачая і халодная вада.

МАФІЁЗІ З СНД ПАКАЗВАЮЦЬ ЗУБЫ

Праблема «ўсходняй мафіі» ўсё часцей з'яўляецца на старонках чэха-славацкага друку. Прапануем вашай увазе адзін з матэрыялаў, апублікаваны нядаўна газетай «Млада фронта днес».

З пачатку гэтага года Чэха-Славакію пакінула на шэсць тысяч грамадзян СНД менш, чым іх сюды прыбыло. Па некаторых даных, толькі ў Празе нелегальна пражывае каля трох тысяч грамадзян былога Савецкага Саюза. Нядаўняе забойства ў цэнтры Прагі рускага «напарстачніка» і замах на ўкраінца ўстрывожылі чэха-славацкую грамадскасць. Матэрыялы следства і даступная рэдакцыі інфармацыя сведчаць аб тым, што ідзе вайна паміж бандамі, у якія ўваходзяць рускія, украінцы, узбекі, чэчэнцы.

Першыя гандляры, якія размаўляюць па-руску, з'явіліся на вуліцах чэха-славацкіх гарадоў прыкладна год назад. Прапаноўвалі прахожым падробкі пад старадаўнія рускія абразы. Але гэты тавар аказаўся не вельмі выгадным — знайсці пакупнікоў было цяжка. Таму дзялкі з-за мяжы пераарыентаваліся на савецкую ваенную форму, афіцэрскія і салдацкія фуражкі і шапкі, іншыя атрыбуты Савецкай Арміі. Спачатку партыі тавараў пастаўлялі чэшскім перакупшчыкам. Цікавасць да рускай экзотыкі была вялікай, асабліва ў іншаземных турыстаў. Таму з часам дзялкі з СНД вырашылі абыходзіцца без мясцовых пасрэднікаў.

Прыкладна ў той жа самы час, год назад, на пражскіх вуліцах шырокае распаўсюджанне атрымала азартная гульня ў напарстак. Ігракам яна стала прыносіць вялікія барышы. Адзін «напарстачнік» можа зарабіць за дзень да 70 тысяч крон. Манаполія на арганізацыю гульні ў напарстак належыць таксама выхадцам з былога СССР. Самі яны не гуляюць, а групамі зазывал кіруюць здалёк. Прычым падмялі пад сябе таксама «напарстачнікаў» — румын, югаславаў і албанцаў.

Мафіёзі з СНД пачалі займацца ў ЧСФР і вымагальніцтвам. Прыходзяць да ўладальнікаў прыватных фірм і патрабуюць: заплаціце за «ахову», інакш у магазіна або фірмы будуць вялікія непрыемнасці. Сума «ахоўных» вагаецца ад 5 да 8 тысяч крон у месяц.

Кантрабанда зброі — справа даволі складаная, таму няпрошаныя госці вырашылі спецыялізавацца на наркотыках. Для ілюстрацыі: 100 кілаграмаў гераіну каштуюць столькі ж, як вагон аўтаматаў «скарпіён». Мафіёзі практычна падначалілі сабе пражскія атэлі, дзе купілі барменаў, адміністратараў і іншы персанал. Яны ж абклалі данінай і мясцовых сутэнёраў.

Чэха-Славакія стала важным стратэгічным пунктам для злачынных кланаў з СНД. ЧСФР знаходзіцца ў цэнтры Еўропы і суседнічае менавіта з тымі дзяржавамі, якія з'яўляюцца галоўнымі спажыўцамі «чорнага» тавару. Варотамі ў Чэха-Славакію і свайго роду перавалачнай базай для мафіі стаў пагранічны горад Кошыцы. Спачатку мафія з СНД паслала ў ЧСФР разведчыкаў — для вывучэння рынку і мясцовых умоў. Гэта былі прафесіянальныя забойцы, добра трэніраваныя хлопцы маладзей за 30 гадоў. Яны падрыхтоўвалі глебу, «ачышчалі» асобныя рэгіёны краіны. У чэшскага злачыннага свету цяпер даволі складанае становішча: або зліцца з нахлынуўшай з усходу мафіяй, або ўступіць з ёю ў барацьбу.

Для вывучэння рынку і мясцовых умоў «рускай мафіі» спатрэбілася менш года. Гэтыя людзі добра падрыхтаваныя ў моўным плане, валодаюць дастатковымі ведамі.

— Выстралы ў цэнтры Прагі і забойства рускага «напарстачніка» сталі вынікам амаль месячнай вайны банд з СНД за лепшыя пункты для збыту тавараў, — гаворыць адзін з чэшскіх босаў пражскага злачыннага свету.—Каб гэта трагедыя не адбылася, то ўсе да гэтага часу рабілі б выгляд, што ніякай рускай мафіі ў ЧСФР проста не існуе. А яна ўжо добра тут абжылася і паказвае зубы. Мы па традыцыі гаворым «руская», але гэта мафія інтэрнацыянальная. Да яе адносяцца таксама ўкраінцы, узбекі і агрэсіўныя чэчэнцы. Многія з нашых чэшскіх хлопцаў перайшлі на іх бок і працуюць на іх. Справа ў тым, што рускія плацяць у два разы больш. Акрамя таго, яны значна лепш арганізаваны, чым чэшскі злачынны свет.

Былы «вялікі брат» пагражае Еўропе. Толькі ў мінулым годзе на Украіне было канфіскавана 26 тон наркатычных рэчываў, выяўлены 28 тысяч асоб, якія маюць дачыненне да гандлю «белай смерцю». Спецыялісты сыходзяцца на думцы, што гадавая вытворчасць наркотыкаў на тэрыторыі СНД перавышае агульна-сусветныя аб'ёмы. Напрыклад, каноплі вырошчваюцца там проста бескантрольна. А опіумны мак ва Узбекістане займае прыкладна 300 тысяч гектараў. Прыкладна 80 працэнтаў наркотыкаў перапраўляецца ў Заходнюю Еўропу праз тэрыторыю ЧСФР.

У Польшчы, дзе мафія з СНД практычна ліквідавала мясцовы злачынны свет, рускія поўнасцю кантралююць экспарт наркотыкаў у Скандынавію. Прастытуцыя ў польскіх портах таксама пад кантролем рускіх. Так што барацьба паміж кланамі мафіёзі з былога СССР пагражае не толькі польскаму ці чэшскаму злачыннаму свету. Гэта пагроза для Еўропы.

«Агенцтва РІА».

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁ ПЕРАХВАТ

«БІ-БІ-СІ»

● **Глава рускай імператарскай дынастыі ў выгнанні Вялікі князь Уладзімір Кірылавіч Раманаў памёр у выніку сардэчнага прыступу ва ўзросце 74 гады. Смерць наступіла ў амерыканскім горадзе Маямі, куды Вялікі князь прыбыў для выступлення з лекцыяй, прысвечанай перспектывам аднаўлення ў Расіі канстытуцыйнай манархіі. Уладзімір Раманаў, які з'яўляўся праўнукам апошняга Расійскага імператара Мікалая II, нарадзіўся ў Фінляндыі ў 1917 годзе. У лістападзе мінулага года ён упершыню наведаў Расію.**

● Прэзідэнт ЗША Джордж Буш заклікаў амерыканскіх бізнесменаў максімальна выкарыстаць шанцы для інвестыцый у краіны СНД. Звяртаючыся да групы дзелавых колаў у Белым доме, Буш паведаміў, што аддаў распараджэнне ўраду паскорыць перамовы аб заключэнні новага дагавора аб гандлі і капіталаўкладаннях з рэспублікамі былога Саюза ССР.

● **Спецыяльны пасланнік ААН у Афганістане правёў перамовы з высокапастаўленымі прадстаўнікамі маджахедаў і военачальнікамі, якія перайшлі на бок апазіцыі, у адным з гарадоў на поўначы краіны. Яму не ўдалося пакуль атрымаць згоду маджахедаў на бяспечны выезд з краіны звергнутага прэзідэнта Наджыбулы. Кіраўніцтва войск, якія кантралююць раён Кабульскага аэрапорта, выступае супраць выезду Наджыбулы, настойваючы на тым, што ён павінен паўстаць перад судом. У цяперашні час былы прэзідэнт хаваецца ў памяшканні прадстаўніцтва ААН у Кабуле і хоча выехаць у Індыю, дзе ўжо знаходзіцца ягоная сям'я.**

● Нацыянальны кангрэс Перу, распушчаны ў гэтым месяцы прэзідэнтам краіны Фухіморам, прыняў прысягу віцэ-прэзідэнта Сан-Романа ў якасці кіраўніка дзяржавы. Карэспандэнт Бі-Бі-Сі ў Ліме перадае, што гэта — сур'ёзны ўдар па пазіцыях прэзідэнта Фухіморы, які пры падтрымцы ваенных прыпыніў дзеянні Канстытуцыі і распусціў кангрэс.

РАДЫЁ «СВАБОДА»

● **Спецыяльны пасланнік ААН у Югаславіі Вэнс абмеркаваў становішча ў краіне з намеснікам дзяржсакратара ЗША Іглбергерам. Яны сустрэліся на наступны дзень пасля таго, як дзярждэпартамент паведаміў, што Злучаныя Штаты і Еўрапейская супольнасць разглядаюць магчымасць аб разрыве дыпламатычных адносін з Сербіяй. ЗША і іншыя краіны ўскладаюць на Сербію галоўную віну ў цяперашнім канфлікце ў Босніі і Герцагавіне.**

● Міністр замежных спраў ФРГ Геншэр адбыў учора з Бухарэста ў Албанію. З албанскім кіраўніцтвам ён мае намер абмеркаваць фінансавы крызіс у краіне, шляхі яе да дэмакратыі. У Бухарэсце Геншэр падпісаў румына-германскі дагавор аб дружбе і супрацоўніцтве. Гэты дагавор гарантуе правы нямецкай нацыянальнай меншасці ў Румыніі, і, на думку міністра, адкрые новую главу ў румына-германскіх адносінах.

● **Міністр замежных спраў Вялікабрытаніі правёў у Анкары перамовы з прэзідэнтам Турцыі Азалам. Яны абмяркоўвалі пытанне аб працягу аховы іракскіх курдаў з кааліцыі саюзнікаў па вайне ў Персідскім заліве. Дазвол на гэту аперацыю, дадзены Турцыяй, заканчваецца ў чэрвені. Брытанскі міністр выказаў задавальненне з нагоды прадаўжэння гэтага пагаднення.**

● Выканаўчы савет Міжнароднага валютнага фонда рэкамендаваў прыняць Азербайджан у гэту арганізацыю. На мінулым тыдні савет прыняў такія ж рэкамендацыі адносна іншых 14 былых савецкіх рэспублік. Праўленне фонда павінна прагаласаваць за прыняцце Азербайджана да 4 мая.

РАДЫЁ «ФРАНС ІНТЭРНАСЬЯНАЛЬ (RFI)»

● **Паводле слоў прэм'ер-міністра Ізраіля Шаміра, заходні бераг Іардана і сектар Газа назаўсёды застануцца за Ізраілем. Шамір сказаў аб гэтым, выступаючы перад яўрэйскімі пасяленцамі з нагоды 25-й гадавіны шасцідзённай вайны, у ходзе якой Ізраіль захапіў заходні бераг і сектар Газа ў Іарданіі і Егіпта.**

● У Таджыкістане апазіцыя захапіла шэраг членаў парламента ў якасці заложнікаў.

● **Кароль Іспаніі Хуан Карлас адкрыў у Севільі Сусветную выстаўку «Экспо-92». Яна праходзіць пад дэвізам «Эпоха адкрыццяў» і прысвечана 500-годдзю адкрыцця Амерыкі Хрыстафорам Калумбам.**

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ

КРЫМІНАЛЬНАЯ ХРОНІКА

«П'ЯНТОСАЎ» НЕ ЗМЕНШЫЛАСЯ

За мінулыя чацвёра сутак у сталіцы зарэгістравана 116 злачынстваў, 35 з якіх раскрыты па «гарачых слядах». За ўказаны перыяд учынена 16 грабяжоў (раскрыта 5), 17 крадзяжоў дзяржаўнай, грамадскай маёмасці (раскрыты 10) і 32 крадзяжы асабістай маёмасці (раскрыты 6). Зарэгістравана 17 кватэрных крадзяжоў (раскрыты 3), 21 крадзеж з аўтаматранспарту (раскрыты 3), шэсць фактаў хуліганства (раскрыты 5), адна спроба згвалтавання (раскрыта).

Дзякуючы настойлівасці і скрупулёзнасці гарадскіх сышчыкаў і следчых унесена яснасць у адзінаццаць злачынстваў, учыненых раней.

За дробнае хуліганства да адміністрацыйнай адказнасці прыцягнуты 233 чалавекі, за п'янства — 411. «Гасцямі» гарадскіх медвыцвярэзнікаў сталі 108 «п'янтосаў».

За парушэнне правіл дарожнага руху аштрафавана 4.723 парушальнікі, 30 з якіх — п'яныя вадзіцелі. Усяго за гэтыя чатыры велікодныя дні на сталічных аўтадарогах адбылося 38 дарожна-транспартных здарэнняў. Загінуўшых, на шчасце, няма, але чацвёра дастаўлены ў бальніцы.

Сяргей РАЧЫЛА.

МІЛІЦЫЯ НЕ СПІЦЬ У ШАПКУ

ГОМЕЛЬСКАЯ ВОБЛАСЦЬ. Мы неаднаразова паведамлялі аб буйных крадзяжах на прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах вобласці. Супрацоўнікам міліцыі ўдалося выйсці на след злачынцаў і ўзяць іх за каршэнь.

Так, 36 відэамагнітафонаў на заводзе ліцця і нармалей укралі рабочы гэтага прадпрыемства І. Мураўцоў, рабочы «Гомсельмаша» Ю. Цімашкоў і вадзіцель Б. Карасанюк. Выяўлены і зладзеі, якія на заводзе станочных вузлоў выкралі вялікую колькасць нікеліраваных анодаў. Гэта нідзе не працуючыя маладыя абібокі Г. Царык, В. Акулін, А. Зылеў і вадзіцель ГАП-4 А. Сафрановіч.

Чатырох цялушак ледзь не на 200 кілаграмаў кожная ў саўгасе «Чырвонабярэжскі» Жлобінскага раёна ўкралі загадчык малочнатаварнай фермы гэтай жа гаспадаркі П. Васільцоў і шафёр П. Балашоў. Былі знойдзены і аматары дармавой парасяціны, якія «прыватызавалі» некалькі падсвінкаў у калгасе імя Леніна Гомельскага раёна. Імі аказаліся мясцовыя жыхары калгаснік М. Зубкоў і нідзе не працуючы М. Сакалоў.

Як бачым, міліцыя не спіць у шапку.

РАСПЛАТА ЗА ПРЫСТОЙНАСЦЬ

МІНСК. Як гаворыцца ў вядомай песеньцы, у нашым сённяшнім каламбурным жыцці так ужо бывае, што нехта губляе, а нехта знаходзіць.

Жыхарцы аднаго з дамоў, што размешчаны ў рэгіёне універсама «Рыга», як паведаміла яе знаёмая ў рэдакцыю па тэлефоне, таксама нечакана падваліла «ўдача». Яна зусім выпадкова знайшла кашалёк, у якім было каля тысячы рублёў. «Гэта ж трэба быць такой разявай, каб згубіць столькі грошай»,—адно падумала жанчына. Але не спакусілася салідная сумай, не «зажыліла» яе, а як добрасумленны і прыстойны чалавек, каб дапамагчы рассеянаму гаротніку, аб сваёй знаходцы напісала і вывесіла аб'яву. Толькі, відаць, указала лішнюю інфармацыю. Можа, тут і недарэчнае супадзенне, але хутчэй за ўсё гэта выкарысталі тыя, хто прывык жыць на дармаўшчыну — іх у апошні час багата развялося ў нашым горадзе. Улучылі яны зручны момант і, што называецца, абчысцілі гэту кватэру.

Вывад з гэтай сумнай гісторыі можна зрабіць адназначны: сярод нас шмат добрасумленных, прыстойных людзей, аднак нямала і нягоднікаў, звычайных зладзюг. Так што будзьце пільнымі, асцерагайцеся іх.

ВІДАВОЧНАЕ

Крадзяжы дзяржаўнай і грамадскай маёмасці працягваюць уносіць свой «пасільны» ўклад у агульную карціну злачыннасці. Іх характар, спосаб учынення па-ранейшаму прымушаюць гаварыць аб «пільнасці» ведамаснай аховы прадпрыемстваў, аб тым, што на многія пытанні аховы маёмасці кіраўнікі і адказныя за захаванасць асобы глядзяць праз пальцы. Ды і аб нашых суграмадзянах, якія з'явіліся вольнымі ці міжвольнымі сведкамі крадзяжоў і не прынялі ніякіх мер, хоць бы па інфармаванню міліцыі.

Патрульны нарад Маскоўскага РАУС затрымаў работніка аднаго з малых прадпрыемстваў Х., які перавозіў на «жыгулёнку» выкрадзеныя са свайго ж прадпрыемства шкляныя фужэры на суму звыш 100 тысяч рублёў.

На суму прыблізна ўдвая большую было выкрадзена цынкавага сплаву з тэрыторыі Мінскага эксперыментальна-фурнітурнага завода. Дзеючыя асобы? Рабочыя гэтага ж завода на чале са сваім майстрам.

Усе «героі» апісаных злачынстваў вядомы і да кожнага прыменена адпаведная мера.

...І НЕВЕРАГОДНАЕ

Даволі цікавы выпадак (працягваючы размову аб крадзяжах дзяржаўнай і грамадскай маёмасці) адбыўся на тэрыторыі ўчастка механізацыі трэста Белгандальбуда. Ноччу 42-гадовы Г. здымаў з аўтамашын шклоачышчальнікі, аўтамагнітолы і іншыя прылады. Пасля заканчэння «рэйду», спрабуючы ўцячы з месца злачынства, гаразлодзей па неасцярожнасці зваліўся ў яму. Незразумела па якой прычыне зрушылася стаяўшая побач бетонная пліта і злёгку прыціснула злодзея, — менавіта такі малюнак паўстаў перад вартаўніком, які неўзабаве з'явіўся. Няшчасны адпраўлены ў бальніцу.

На ахову законнасці сталі незямныя сілы? Містыка...

Сяргей РАЧЫЛА.

СЕКТА Ў МАСКОЎСКІХ КАТАКОМБАХ

Карэспандэнт газеты «Мегаполіс-Экспрэс» выявіў новае супольніцтва савецкіх людзей. Ён правёў чатыры з лішнім гадзіны з сектантамі ў маскоўскіх падзямеллях. Узровень жыцця— на 20 метраў ніжэй за нябожчыкаў. Непрымірымыя забойцы «ад гуманнасці» змагаюцца за сваё выжыванне. Іх культ — своеасаблівы гібрыд з ідэй Льва Талстога і Уладзіміра Ульянава (Леніна).

...Мой праважаты Міхай задумліва і нават з сумам глянуў на мяне з-пад сваіх брэжнеўскіх брывоў, зацягнуўся смярдзючай беламорынай і сплюнуў:

— Вы, тлустыя жлобы, не задумваецеся, што значыць «жыць па сумленню». Нават я, стары казёл, і то грэшны. А хочаш... — ён ліхаманкава схапіў мяне за руку і зашаптаў са шчырасцю адпетага алкаголіка. — Хочаш, я звяду цябе з тымі, хто не ідзе **ні на якія** здзелкі з сумленнем?

...Непадалёк гулка капала вада: на паверхні ўжо вясна, плюс два градусы. Мінут дваццаць назад мы з гэтым 52-гадовым апальшчыкам-філосафам паднялі накрыўку каналізацыйнага люка на праспекце Вярнадскага і цяпер, узброіўшыся ліхтарыкамі, чапалі ў кірзачах па макрэчы падземнага калідора. Міхай вось ужо трэці раз спыняецца і свішча ля адгалінаванняў. І страшна чуць мне, як яго трэль аддаецца рэхам пад цаглянымі скляпеннямі падземных штрэкаў. Але адказу пакуль што няма.

— Зразумей, брат. Ты з нараджэння асуджаны на кампраміс. Факт твайго з'яўлення на свет рэгіструецца ўладамі. Ты ідзеш у дзяржаўны дзіцячы садок, школу, ВНУ — і ўсюды цябе суправаджаюць сімвалы таго, што стаіць над табой! Пашпарт, характарыстыка, працоўная кніжка, бюлетэнь — ты ахутаны і вымушаны раздаваць сваю свабоду па кавалачку. Тыя ж, да каго мы цяпер трапім, на кампраміс не ідуць!

— Але як яны сябе называюць?

Міхай засмяяўся:

— Ніяк. Ім не патрэбны гэты сімвал...

***

На чацвёрты свіст нарэшце пачуўся зусім выразны адказ. І праз некалькі хвілін паказаўся худзенькі бледны хлопчык гадоў дзесяці, які літаральна праспяваў слова «пойдзем». Яшчэ гадзіну мы хлюпалі па калідоры ўтраіх. Мойкі. Затым праваднік раптоўна адкруціў кола замка нейкіх вялікіх металічных дзвярэй збоку (бамбасховішча?) — і мы апынуліся ў іншым свеце. Там было суха. Па лесвічных пралётах мы спусціліся і трапілі ў прасторную залу.

На зялёных армейскіх скрынях і проста на зямлі сядзяць і паўляжаць сектанты. Пасярэдзіне залы — вялікая куча попелу ад кастра. Двое дзяцей час ад часу падкідваюць у яго галінкі, нейкія ножкі крэслаў, картон з другой кучы — побач. Бледны, але з добрымі біцэпсамі мужчына ўстае са свайго месца і вядзе нас з Міхаем далей па калідоры ў адзін з пакояў:

— На вячэрнім таінстве вам прысутнічаць нельга!

Дзверы з армейскай таблічкай «Начальнік штаба» і ўразным замком. Паўцёмны бункер чатыры на пяць крокаў. Прыкручаны да падлогі стол, тры крэслы, даміно. Мінут дваццаць сядзення ў гэтай клетцы пад нуднае спяванне, гукі якога даносяцца з залы, хоць у каго выклічуць меланхолію і думкі аб дарэмнасці жыцця. І толькі Міхай хітра паблісквае бялкамі вачэй у цемры:

— Не бойся, яны не людаеды і амаль не наркаманы. Калі не лічыць парашку сушанага мухамора, які яны нюхаюць прыкладна раз у тыдзень, на удзячнае Таінства. Дарэчы, дыктафон і фотаапарат можаш схаваць — у іх нелады з ментамі, так што ў сумцы тэхніка будзе цалейшай.

Уваходзяць да нас у кубрык трое каржакаватых мужычкоў, рассаджваюцца ўздоўж сценкі на прынесеных табурэтах. Затым з'яўляецца яшчэ адзін. Напэўна, старэйшы.

— Маша, нясі хаўку хутчэй!

***

Створана гэта секта ў пачатку стагоддзя пад уплывам апошніх твораў Льва Талстога, якога, паводле іх слоў, Бог асудзіў на катаргу яшчэ пры жыцці, звабіўшы тым самым першы дапаможнік па прадмету «што рабіць не трэба». Да дваццатых гадоў талстоўцы мірна жылі ў падмаскоўных лясах, вырошчвалі збожжа, гадавалі жывёлу. Пачынаючы з трыццатых іх пачалі вылоўліваць за «бадзяжніцтва» і адпраўляць на ўсход у Сібір. Частку трохтысячнай абшчыны наогул перастралялі як контру. Да 1941 года іх заставалася чатырыста душ.

У час вайны настала вольніца: рабуй сабе нашы і нямецкія склады і абозы ды пазбягай адкрытага сутыкнення. Уласная гаспадарка была закінута назаўсёды: у ёй цяпер не было патрэбы. За пяцідзесятыя — шасцідзесятыя гады абшчына перажыла два расколы па прычыне нязгоды часткі яе членаў з некаторымі «асноўнымі прынцыпамі».

Вярнуўшыся з лагераў, палітзэкі (іх было пяцёра) расказалі сабратам аб падземных лабірынтах сталіцы, якія — паводле іх расказаў — капалі яшчэ этапнікі. Да 1972 года ўдалося напасці на след і знайсці цяперашнія апартаменты, якія маюць выхады практычна па ўсяму поўдню і захаду Масквы, а таксама і ў бліжэйшым Падмаскоўі (кіламетраў за трыццаць ад МКАД). Цяперашняя колькасць гэтага крыла талстоўцаў — 115 чалавек.

Іх прынцыпы: **абсалютная свабода, сумленне, бескампраміснасць.** Вышэйшая мэта чалавека — заўсёды рабіць так, як падказвае яго сэрца. Калі гэтаму штосьці перашкаджае, трэба ліквідаваць перашкоду ці агарадзіць сябе і абшчыну ад яе ўплыву. Улада — самая злая спакуса і выпрабаванне, якое паслаў чалавеку Бог. Ніхто не мае права быць вышэйшым, мацнейшым, лепшым за іншых, бо гэта прыніжае іншых. І ў тым жа духу яшчэ пяць старонак іх канстытуцыі.

Чым гэта абарочваецца на практыцы? Кожны член абшчыны можа ў любы момант з яе выйсці. Але «сэрцы» астатніх загадваюць ім адшукаць уцекача і адправіць яго ў царства нябеснае на суд Божы (за мінулы год так загінулі шасцёра няшчасных, выратаваўся адзін) —пад пагрозай жа само існаванне абшчыны, калі хтосьці здасць іх уладам. Строгіх шлюбаў не існуе: кожная жанчына і кожны мужчына вольныя распараджацца сваім целам (хоць ёсць тры «сямейныя» пары з 20—25-гадовым стажам).

Дзіця нараджаецца ў асаблівым «радзільным доме» — бункеры дзесьці пад Чартанавам. Калі дзіцяці ўздумаецца запаўзці ў які-небудзь выпадкова адкрыты люк ці пацікавіцца, як працуе, скажам, электраправодка ці сістэма вентыляцыі, маці не мае права фізічна абмяжоўваць яго свабоду — няхай паўзе і гіне!

З пяці гадоў і хлопчыкі, і дзяўчынкі паступаюць пад пільнае вока кругласутачнай «гімназіі», дзе «настаўнікі» па кнігах (часткова рукапісных, часткова машынапісных плюс тое, што ўдалося ўкрасці ў Верхняга Свету і што зацверджана Сходам) вучаць дзяцей усім складанасцям і запаведзям жыцця. Заахвочваюцца бойкі (са смяротным зыходам у тым ліку) і гульні сексуальнага характару. Усе хлопчыкі абавязаны штодзённа накачваць мускулы. Гэтаму, дарэчы, вельмі дапамагаюць рытмічныя перастукі колаў паяздоў метро, якія разносяцца далёка па падзямеллю.

***

У дзесяць гадоў падлетак упершыню з'яўляецца на свет Божы — праз каналізацыйны люк. Два-тры месяцы хтосьці са старэйшых вучыць яго свайму рамяству (рабаўніцтву, крадзяжу, жабрацтву, дробнай спекуляцыі, прастытуцыі). Затым перад ім паўстае задача: любым шляхам, не ўваходзячы ні ў якія пагадненні з уладамі, штодзённа здабываць для сябе і абшчыны нешта. Грошы як атрыбут улады пад зямлёй не прызнаюць, таму відэамагнітафон прыраўноўваецца да банкі каўбаснага фаршу.

За гэта ўсім «працуючым» забяспечваюцца дах, цяпло, укрыцце ад ворагаў, задавальненне прымітыўных патрэбнасцей, суцяшэнне ў «таінстве» (штосьці накшталт малітвы) на сон.

Прыкладна дзве трэці членаў маюць уласную зброю (часцей за ўсё табельныя «пэ-эмы»). Род заняткаў наверсе тут нікога не цікавіць — толькі была б карысць для абшчыны ды «прынцыпы» не парушаліся. Алкаголь талстоўцы не прызнаюць.

Бывае, нейкі пацан і прыводзіць за сабой «хвост» — міліцыю або баевікоў аднаго з крымінальных кланаў, але ў падземных калідорах гэтыя хлопцы з непрывычкі губляюцца і трапляюць у пасткі, дзе іх знішчаюць, а трупы выпіхваюць на паверхню.

Калі хтосьці захварэў, ён, вядома, можа выйсці і здабыць сабе лякарства (асновам медыцыны ў «гімназіі» вучаць), але без дапамогі грошай. Чорны дзень для талстоўца — дзень, калі ён не зможа выйсці на паверхню і здабыць кавалак хлеба для абшчыны. Калі яму не ўдаецца ўладкавацца настаўнікам ці выконваць іншую падземную работу, з ім абыходзяцца «гуманна». Састарэламу даюць ежу, але з кожным тыднем (пасля Удзячнага Таінства) крыху менш.

Праз два-тры гады такога існавання стары звычайна памірае. Бабулі больш вынослівыя і трымаюцца тры-чатыры гады. У асаблівы бункер для старых у вялікай колькасці пастаўляецца сушаны мухамор (наркотык) і ежа адразу на ўсіх — а там ужо біцеся за кавалак! Памёршых, апранутых у рыззё і з наўмысна пашкоджанымі тварамі, таксама выкідваюць на белы свет, псуючы справаздачнасць няшчасным міліцыянерам.

— Але навошта ж, да д'ябла, вы пайшлі на кантакт з рэпарцёрам «М-Э»?

— Надземнае грамадства няспынна збліжаецца з нашым жыццём (мы ж ловім ваша ТБ!). Настане дзень — і кожны з нас, першапраходцаў, будзе для вас пуцяводнай зоркай выратавання ад Абсурду. Дык няхай жа тое, што ты напішаш, заахвоціць да роздуму прагнучых...

Замест эпілога. Аўтар дзякуе Г. Х., старшага інспектара крымінальнага вышуку Н-скага аддзялення міліцыі Масквы, які даў яму наводку на дзядзьку Міхая і талстоўцаў. Некаторым у міліцыі аб існаванні гэтага гадзюшніка вядома ўсё.

— Ужо лепш няхай там сядзяць. **Не знікнуць!** А пачнеш ганяць — разбягуцца, перабяруцца ў іншае месца. І тады шукай іх...

Мікалай ПАПОЎ.

Цырк на дроце.., або Балансаванне над безданню

Наўрад ці можна сёння назваць цырк папулярным. А калі азірнуцца на пяць, сем, дзесяць гадоў назад, карціна паўстане полюсна процілеглая. Што адбылося? Ды, напэўна, прычын дастаткова. І справа зусім не ў людзях, дакладней, не ў артыстах — майстэрства і фанатызму ім хапае ва ўсе часы.

Апошні і пакуль што самы балючы ўдар ніжэй пояса Мінскі дзяржцырк атрымаў разам з развалам Саюза. Бяда не ў нейкай настальгіі па старой сістэме, а ў асаблівай спецыфіцы работы любога цырка на тэрыторыі экс-СССР. Увесь час існаваў адзіны цыркавы канвеер, падпарадкаваны «Саюздзяржцырку», з якога і набіраліся артысты для работы на ўсіх манежах адной шостай часткі сушы. Гэта значыць, было амаль 7,5 тысячы да пары да часу свабодных цыркавых артыстаў, з ліку якіх можна было фарміраваць нейкія праграмы, падбіраць майстроў пэўных жанраў, арыентуючыся на ўласныя магчымасці і жаданні ўжо на месцах. Адным словам, рэзервы для дасягнення высокай якасці работы. Зараз, у ліхаманцы падзелу і суверэнізацый, гэты цыркавы канвеер сваё адзінства згубіў, разваліўшыся на групы, групкі і нават артыстаў-індывідуалаў.

— Увесь адладжаны гадамі механізм рассыпаўся вокамгненна, і «скляпаць» добрую праграму для работы на манежы цяпер неймаверна цяжка,—канстатуе сумны факт дырэктар Мінскага дзяржцырка Іван Сямёнавіч Пашкевіч і дадае, што гэтыя цяжкасці ўжо не толькі арганізацыйныя, але і фінансавыя. З пераходам на свабодны разлік ужо не ведаеш, які «нумар» з аплатай выкіне запрошаны артыст. Праўда, дзеля справядлівасці варта адзначыць, што ў адносінах да Мінскага цырка выпадкаў «вымагальніцтва» яшчэ не было. Як запэўнівае дырэктар, — і можна яму верыць, — Мінскі цырк заўсёды карыстаўся вялікім аўтарытэтам і павагай з боку артыстаў. Яно і зразумела: умовы для работы нязменна самыя лепшыя. І тым не менш сёння Мінскі цырк — арганізацыя стратная. Нават пераход на гасразлік не вырашыў наспеўшых праблем. А таму і застаецца ўспамінаць мінулае. У былой, адзінай сістэме «Саюздзяржцырк», куды ўваходзілі ўсе 70 калектываў Саюза, Мінскі цырк быў самым высокарэнтабельным. Калі ў цэлым па краіне рэнтабельнасць складала 19—20 працэнтаў, то ў Мінску — 65—70 працэнтаў. Цяпер толькі на продажы білетаў пратрымацца проста нерэальна.

— Апынуўшыся ў такой незайздроснай сітуацыі, мы былі вымушаны прасіць датацыю ў Міністэрства культуры, — тлумачыць Іван Пашкевіч. — Але магчымасці ў Міністэрства культуры таксама вельмі абмежаваныя, і назваць нашы перспектывы абнадзейваючымі даволі цяжка. Наглядны прыклад. Раней самы дарагі білет у нас каштаваў 3,5 рубля. Зараз—10, лічыце, білеты падаражалі амаль утрая. Але ж усё астатняе—кармленне жывёлін, плата за будынак, утрыманне артыстаў—узнялося ў цане ў 15—20, а то і 30 разоў. Калі раней за памяшканне з нас утрымлівалі 500 рублёў за суткі, то зараз — 5 тысяч, і я ўпэўнены, што гэта не мяжа. Далей. Яшчэ два гады назад для кармлення жывёлін мы куплялі мяса трэцяй катэгорыі па цане 1 рубель 10 капеек за кілаграм. Сёння яно каштуе 50 рублёў.

Раней, каб сфарміраваць і адправіць у іншае месца праграму (набыццё білетаў, заказ вагонаў, пагрузка, разгрузка і інш.), нам патрабавалася 10, максімум 12 тысяч рублёў, зараз на гэтыя мэты патрэбна як мінімум 130 тысяч. Разам з тым, бясконца павышаць кошт білетаў нельга, бо тым самым мы адмовімся ад гледача. А калі ўлічваць, што наша ўстанова перш за ўсё дзіцячага накірунку, то падобную спекуляцыю на дзецях ніяк іначай, як злачынствам, і не назавеш...

Вось і прыходзіцца кіраўніцтву ламаць галаву над праблемай, як зрабіць грошы. Сёетое ўжо ёсць. У памяшканні цырка на аснове дагавораў з трыма фірмамі адкрыты тры гандлёвыя кропкі, адна з якіх будзе гандляваць за валюту. Плануецца, што бюджэт такім чынам штомесяц будзе папаўняцца 150—170 тысячамі рублёў. Прыкладна на такую суму зараз цягне фонд заработнай платы. У час, калі артысты адпачываюць, манеж за плату аддаецца пад розныя, пераважна спартыўныя, мераприемствы. Яшчэ цырк мае свае гаражы, якія таксама здаюцца на пэўны тэрмін. Пры наяўнасці свабодных месц у цыркавой гасцініцы туды пасяляюцца ўжо не толькі артысты.

Акрамя таго, многія работнікі ахвяруюць сваімі выхаднымі і выступаюць з выязнымі нумарамі — і зноў жа для таго, каб папоўніць цыркавую казну. Карацей кажучы, усе магчымасці атрымання дадатковага прыбытку цырк імкнецца рэалізаваць. Але ўзнікае яшчэ адно немалаважнае пытанне: ці будзе праз год-другі перад кім выступаць?

Справа ў тым, што раней гледачы цэнтралізавана заказным транспартам з'язджаліся амаль з усіх куткоў рэспублікі. Для гэтага былі наладжаны сувязі з райвыканкомамі, напрамую — з кіраўнікамі гаспадарак. Сёння сітуацыя ў корані змянілася: транспарт стаў настолькі дарагі, што людзі, якія нават купілі білеты, проста не ў стане дабрацца да Мінска. Пры нескладаным падліку можна бачыць, у якую кругленькую суму абыходзіцца сям'і з чатырох чалавек наведванне цырка. Так што сельскі жыхар зараз аказаўся адрэзаным ад цырка, а менавіта ён і складаў амаль 40 працэнтаў наведвальнікаў. А з другога боку, ці будзе каго выводзіць на манеж, я маю на ўвазе братоў нашых меншых. З расійскіх, украінскіх, іншых цыркаў адно за адным прыходзяць паведамленні аб продажы за мяжу дрэсіраваных жывёлін. Прычына да жаху банальная: няма чым карміць.

—У нас такіх выпадкаў не было, і я спадзяюся, што не будзе, — гаворыць дырэктар Мінскага цырка. — Перш чым браць у праграму жывёлін, мы падлічваем, ці зможам забяспечыць іх кормам. На жаль, у апошні час усё часцей прыходзіцца адмаўляцца ад цікавых праграм з экзатычнымі звярамі. Але і тым, хто атрымаў «зялёнае святло», рацыён харчавання давялося ўрэзаць. Зараз у нас у праграме задзейнічана 13 мядзведзяў. Кожнаму з іх у месяц неабходна як мінімум 3 кілаграмы мёду. А вы ж ведаеце, што кілаграм мёду на рынку каштуе 200 рублёў. Прыходзіцца мядзведзя падманваць рознымі замяняльнікамі. Дарэчы, суткі кармлення нашых мядзведзяў абыходзяцца ў 1.200 рублёў. А кожнае прадстаўленне, нават пры 100-працэнтнай запаўняльнасці залы, стратнае на 4—5 тысяч. І тым не менш выпадкаў падзення або захворвання звяроў ад недаядання няма, і я малю Бога, каб не было і далей. Бо не ўяўляю сабе цырк без жывёлін. Гэта ўжо не цырк. Калі такая сітуацыя ўсё ж узнікне, то трэба будзе закрывацца і ісці на стадыён.

«Пайсці на стадыён» у выпадку чаго вымушаны будуць 153 чалавекі абслугі і амаль сто асобных артыстаў і цэлых дынастый, члены якіх з пакалення ў пакаленне жылі пад купалам цырка.

На маё пытанне, ці пагражае сумная сітуацыя з цыркам выліцца ў забастоўку «клоунаў ды акрабатаў», дырэктар упэўнена адказаў: не да таго зараз. І, напэўна, мае рацыю. Тут, папершае, свая спецыфіка. Падругое, у цырку могуць працаваць толькі фанаты, г. зн. людзі, бязмежна адданыя сваёй справе.

— Баставаць няма часу — увесь гэты дур ідзе ў фізічную трату энергіі. А пераважная ж большасць з-за гультайства. Цырк — гэта не прыгожая казка, а цяжкая фізічная, часам няўдзячная праца. Доўгі час работнік цырка атрымліваў амаль самую нізкую зарплату з усіх аплачваемых работ. Гэта зараз пры добрай рабоце можна атрымаць 2,5 тысячы — таксама сёння не грошы.

Не лепшыя, вядома, часы перажывае Мінскі дзяржцырк, а разам з ім — і яго наведвальнікі. Тым не менш дырэктар верыць у будучыню цырка.

— Цыркавое мастацтва настолькі незвычайнае і самабытнае, — рэзюмуе Іван Сямёнавіч Пашкевіч, — што яно не можа вось так проста загінуць. Гэта мастацтва нарадзілася ў народзе і можа знікнуць толькі разам з народам.

Будзем спадзявацца, што нашы дзеці, дзеці нашых дзяцей не забудуць дарогу ў казачную краіну, назва якой — цырк...

Ігар КАРНЕЙ.

НА ЗДЫМКАХ: сола-жанглёр Раман КАПАГІН і клоуны Юрый БАННІКАЎ і Аляксандр ЧАРВОТКІН.

Фота Аляксандра ЛАБАДЫ.

НЕАДКЛАДНАЯ ДАЎРАЧЭБНАЯ ДАПАМОГА

АПТЭЧКА

Запаленне ныркавай лаханкі (піеланефрыт)

ГЭТА САМАЯ РАСПАЎСЮДЖАНАЯ ХВАРОБА мочапалавых органаў выяўляецца амаль у палавіны хворых, што звяртаюцца да уролага. Развіваецца ў людзей рознага ўзросту і полу. Аднак дзеці, маладыя жанчыны і пажылыя мужчыны хварэюць часцей.

Піеланефрыт у дзяцей займае другое месца пасля хвароб органаў дыхання (хварэюць пераважна дзяўчынкі). У мужчын (маладых і сярэдняга ўзросту) піеланефрыт часцей за ўсё звязаны з мочакаменнай хваробай, з інфекцыяй у палавых органах, а ў пажылых — з пухлінай прастаты, што ўскладняе адток мачы.

Заўважана, што многія, хто перанёс гнойна-запаленчыя захворванні (грып, ангіну, фурункулы, мастыт, пераахаладжэнне, страўнікава-кішачныя парушэнні), хварэюць на піеланефрыт. У гэтых выпадках бактэрыі з ачагоў інфекцыі трапілі ў ныркі па крываносных сасудах.

Аднак для ўзнікнення запаленчага працэсу ў нырках гэтага яшчэ недастаткова. Ён развіваецца пры зніжэнні супраціўлення арганізма інфекцыі ў выніку пераатамлення, ахаладжэння, гіпавітамінозу, пасля інфекцыйных захворванняў, парушэння мочавыдзялення і мочаспускання.

ПРЫКМЕТЫ. У большасці людзей хвароба працякае цяжка. Праяўляецца дрыжыкамі, высокай тэмпературай цела, моцным потавыдзяленнем, болямі ў паясніцы.

Тупыя болі ў паясніцы, хуткая стамляльнасць, перыядычнае павышэнне тэмпературы, галаўны боль, пачашчаныя хваравітыя мочаспусканні — усё гэта сведчыць аб развіцці хранічнага піеланефрыту. Іншы раз выяўляецца гной у мачы (яна мутная).

АКАЗАННЕ ДАПАМОГІ. Захаванне пасцельнага рэжыму, прыём аспірыну, калі тэмпература падымаецца вышэй за 38 градусаў. Трэба шмат піць. З харчавання выключаюцца вострыя, салёныя, кіслыя стравы, вострыя прыправы. Абавязковае звяртанне да ўрача (тэрапеўта, уролага). Нягледзячы на магчымае паляпшэнне самаадчування, спыненне дрыжыкаў, зніжэнне тэмпературы і знікненне болю, запаленчы працэс яшчэ працягваецца. Таму лячэнне нельга перапыняць да таго часу, пакуль яго не адменіць урач.

ГУЧЫЦЬ ЦУДОЎНЫ ПАЛАНЕЗ ЗАМЕСТ ПАРТЫЙНАГА ДАКЛАДА

Нядаўна ў гэты кабінет маглі тэрмінова выклікаць любога кіруючага работніка Маладзечна. Размова тут была заўжды сур'ёзнай. Хіба прадбачыў хто, што надыдзе такі час, калі ў кабінеце партыйнага лідэра весела грымне аркестр баяністаў.

— Тут цяпер рэпеціруюць, — прычыніў масіўныя дзверы намеснік дырэктара маладзечанскай дзіцячай музычнай школы Валерый Шкурскі. — У наступных пакоях займаюцца віяланчэлісты, балалаечнікі, гітарысты, скрыпачы, піяністы — усім хапіла месца ў будынку былога гаркома. Марым цяпер правесці тут невялікі рамонт, бо добрая гукаізаляцыя была забяспечана толькі сакратарскім пакоям. А мы ж не можам прымусіць фартэп'яна размаўляць шэптам!

Задаволены наваселлем і дзеці, і выкладчыкі. Пяцьсот вучняў займаюцца цяпер у школе, гісторыя якой адлічвае пяты дзесятак гадоў. Цымбальны ансамбль і секстэт балалаек з'яўляюцца аднымі з лепшых музычных калектываў на Міншчыне.

Пераезд школы ў новы будынак — характэрная і добрая з'ява нашага часу. На жаль, не абышлі гэту дзіцячую ўстанову і іншыя рэаліі сучаснасці. У апошнія месяцы кожны маладзечанец чуў пра канфлікт, які ўзнік паміж калектывамі дзіцячай музшколы і мясцовага музвучылішча, якое на правах «старэйшага брата» вырашыла далучыць да сябе «брата малодшага». Настаўнікі музшколы выступілі ў друку з абгрунтаваным пратэстам супраць такога захопу, звярнуліся да народных дэпутатаў, але канфлікт усё не гасне.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

НА ЗДЫМКАХ: Наташа ІНДЗІРАКОВА пераехала ў Маладзечна з Нароўлі, яна авалодвае ігрой на цымбалах; тут гучалі даклады і справаздачы; Ульян Васільевіч ЦЕРАБУН, вопытны настаўнік з дваццацішасцігадовым стажам.

РАДЫЁ

24 красавіка

9.15 — да 75-годдзя з дня заснавання ў Мінску Першага таварыства беларускай драмы і камедыі. «У віры гісторыі». Нататкі пісьменніка Б. Бур'яна. 9.45 — А. Ларын. Музычныя ілюстрацыі да аповесці В. Шукшына «Да трэціх пеўняў». 10.15 — М. Лакатнік. «Неверагодныя прыгоды Білянкі-Раскіданкі і Жыўкі-Лежабокі». Радыёпастаноўка па аднайменнай казцы. 11.10 — М. Балакіраў. «Ісламейн». Фантазія для фартэпіяна. 11.20 — Саветы: улада і справы. Радыёчасопіс. 11.40 — «З музычнай спадчыны». Творы Р. Пуксты. 12.00—апоўдні. 13.00 — у абедзенны перапынак. Інфармацыйна-музычная праграма. 13.57 — рэклама. 14.00 — «З музычнай класікі». Канцэрт. 15.15 — музычная праграма, прысвечаная калектыву Беларускай дзяржаўнай страхавой камерцыйнай арганізацыі. 16.05 — гульня без пройгрышу. Спартыўная праграма. 16.35 — «Жывое слова» Радыёклуб. 17.00 — «Джаз-хваля». Музычная праграма. 17.40 —«Машэрава, 21. Прафсаюзны веснік». 18.00—перадачы абласнога радыё. 18.40 — мінскія навіны (па гарадской сетцы). 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 19.45 — вячэрняя казка. 20.00—«Дзень нашага жыцця». На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. 21.30—спявае Сандра. 23.10—праграма радыёстанцыі «Сямейнае радыё» (ЗША). 23.25 — «Гучыць голас Зіновія Бабія». Музычная праграма. 0.00—1.00 — начны канал. «Маладая эстрада Беларусі».

НАДВОР'Е

23 красавіка

Сёння ўдзень па рэспубліцы воблачнае з праясненнямі надвор'е, месцамі кароткачасовыя ападкі. Тэмпература паветра ў Віцебску, Магілёве — 4—6, Гомелі, Мінску—5—7, Гродна — 7—9, Брэсце—8—10 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак: 24 красавіка месцамі кароткачасовыя ападкі, 25-га — у асноўным без ападкаў, тэмпература паветра ўначы 0—5 градусаў марозу, удзень 24-га — 6—11, 25-га — 8—13 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

23 красавіка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Трыццаць тры». Маст. фільм.
10.00. «Руская фантазія». Фільм-канцэрт.
10.50. «Балада пра доблеснага рыцара Айвенга». Маст. фільм.
16.30. Гісторыя Беларусі. 10 клас.
17.00. «Лапік і Воблака». Мультфільм.
18.00. «Ачаг». Дак. фільм.
18.35. Вясна выпрабаванняў. Клопаты і праблемы землякробаў. Перадача з Магілёва.
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны (Гродна).
19.35. Зачытайце маё пісьмо...
19.40. Тыдзень беларускага ўрада.
19.55. Калыханка.
20.15. «Крок».
22.15. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
23.45. НІКа.

І канал. Астанкіна

9.05. «Скрыжаванне». Аўтарская праграма М. Міхалкова.
10.25. Кубанскае вяселле.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
13.15. Тэлемікст.
14.00. Навіны.
14.25. Пераможцы.
15.10. «Шабля без ножнаў». Маст. фільм.
16.25. «Дзяўчынка ў цырку». Мультфільм.
16.45. «Каб вы ведалі».
17.00. Навіны.
17.20. ...Да 16 і старэйшым.
18.00. ІІІ Міжнародны тэлефестываль «Ступень да Парнаса». 2-гі тур.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Маст. фільм «Дзве стралы».
22.10. «Партрэт». А. Руцкой.
23.00. Навіны.
23.25. Шмат музыкі.
0.05. Футбол. На шляху да Уэмблі.

Канал «Расія»

8.40. Рэтра. Мая Крысталінская.
9.20. Палітаддзел.
10.00. Фарс-мажор.
10.35. А. Платонаў. «Катлаван». Версія Томскага тэатра лялек «Скамарох».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Мульці-пульці. «Падарунка», «Па шчупаковаму загаду».
15.45. Хрысціянская праграма.
16.15. Школа менеджэраў.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. «Еўропа—Азія».
17.45. Паны-таварышы.
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Студыя «Нотабене».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Спецыяльны камерцыйны веснік.
19.40. «Украінскія сезоны ў Маскве». Багдан Ступка.
20.55. Пятае кола.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Пятае кола. Працяг.
23.15. На сесіі ВС Расіі.
23.45. Цішыня № 9.

24 красавіка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Дак. фільм «Аўтапартрэт з кветкамі».
9.00. Гісторыя Беларусі. 10 клас.
9.30. «Веснавая сугучнасць». Фільм-канцэрт.
10.15. «Чалавек, які зламаў вясёлку». Дак. фільм.
10.55. «Радня». Маст. фільм з субцітрамі.
16.30. «Дом для Кузькі», «Капрызка», «Верашок». Мультфільмы.
17.30. «Без пяці 18». «Вучаць у школе».
18.00. Дак. фільм «Галасы аднаго дрэва».
18.15. Ці патрэбен Беларусі агратэхнічны універсітэт? Аб лёсе Беларускага інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі.
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны (Магілёў).
19.35. Наш каментарый. «Кадры рашаюць усё?»
19.40. Дыялог. Прэс-канферэнцыя кіраўніцтва Дзяржкамчарнобыля. Прымае ўдзел намеснік Старшыні Савета Міністраў РБ І. А. Кенік.
20.25. Калыханка.
20.45. Тэлебіржа.
21.00. «Іх аб'яднала музыка». Іграюць Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Беларусі і Смаленскі рускі народны аркестр.
22.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
23.30. НІКа.

І канал. Астанкіна

5.00. Раніца.
7.35. Мультфільмы «У сінім моры, у белай пене», «Хто раскажа небыліцу?», «Натхненне».
8.00. Дак. фільмы «Мастацтва Фядоскіна», «Сякера вострая».
8.35. ...Да 16 і старэйшым.
9.15. Юбілейны канцэрт Л. Лешчанкі.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
12.10. Спорт для ўсіх.
12.40. Прэм'ера дак. фільма «Пачнём з храма».
13.10. «Марозны ўзор». Мультфільм.
13.20. Брыдж.
13.45. Бізнес-клас.
14.00. Навіны.
14.25. «Вось такая гісторыя». Маст. фільм.
16.00. Мультфільм «Ён уваскрэс» (ЗША).
16.30. «Музыканты пра музыку». Сустрэча з музыкантамі камернага аркестра «Расійская камерата».
17.00. Навіны.
17.25. Чалавек і закон.
18.05. Маст. фільм для дзяцей «Эміль з Ленебергі» (Швецыя). 4-я серыя «Эміль на кірмашы».
18.30. Прэзентацыя рэтраспектывы фільмаў Р. Чухрая.
18.50. Поле цудаў.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «ВІД» прадстаўляе: «Токшоу», «Музагляд», «Так!», «Шоу-біржа», «Хіт-канвеер». У перапынку **(23.00)** — Навіны.
0.15. «Ранішняя зорка» ў начным эфіры.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
8.25. Англійская мова. 1-ы год навучання.
8.55. Вольны час. «Увага: здымаю».
9.10. Англійская мова. 2-гі год навучання.
9.40. Студыя «Нотабене».
10.20. Начны акцёрскі клуб. Выпуск 2-гі.
11.50. «Санта-Барбара». 36-я серыя.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Першы тайм. Урок для пачынаючых спартсменаў па настольнаму тэнісу.
15.15. Мульці-пульці. «Калі ласка!»
15.25. «Усяночнае дбанне».
16.15. Прастора плюс.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Бізнес і палітыка.
17.45. М-трэст.
18.00. Мульці-пульці. «Снічы».
18.10. Белая варона.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Хрона».
20.00. «К-2» прадстаўляе: «Медыа», «Каронка», «САС», «3, 2, 1».
22.00. Весткі.
22.20. На сесіі ВС Расіі.
22.50. Маст. фільм «Летась у Марыенбадзе» (Францыя).

Галоўны рэдактар
У. Б. НАРКЕВІЧ.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў—32-04-52, 32-41-92, навін—32-15-02, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

ПА НУМАРУ ДЗЯЖУРЫЛІ: адказны сакратар Уладзімір Андрыевіч, першы намеснік адказнага сакратара Яўген Ляхаў, старшы карэктар Вікторыя Кляновік.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63850.
Зак. № 83.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.05.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12